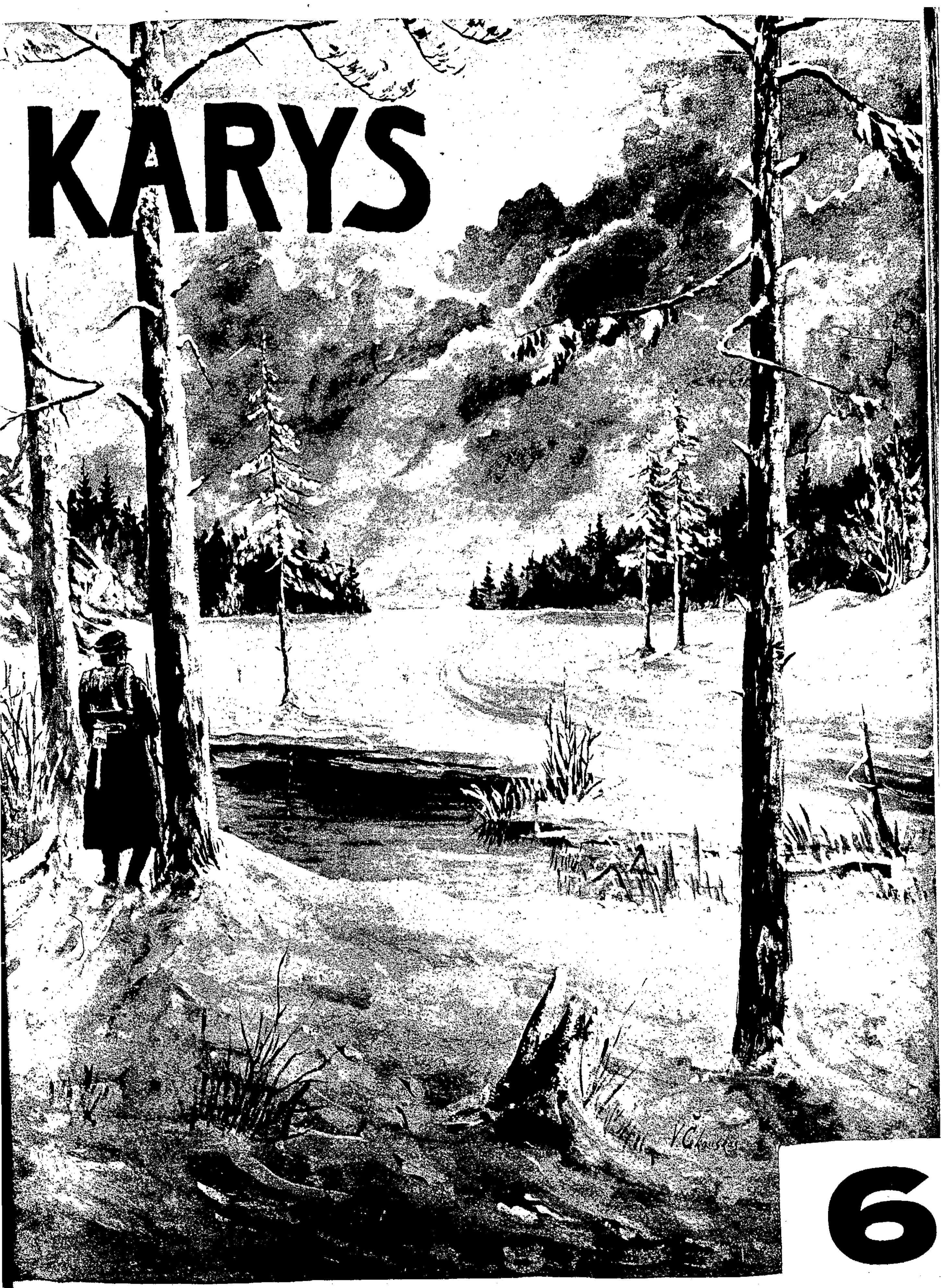

KARYS

V. Chausov

Vytautas Didysis ir mes sportininkai.

Kiekviena tauta gerbia savo praeities didvyrius ir ruošia jubiliejus jiems tinkamai paminėti. Vienas didžiųjų Lietuvos didvyrių — karžygių bus Vytautas. Jam tinkamai atminti ir pagerbti jau senai ruošiasi visos Lietuvos organizacijos, mokyklos ir atskiri žmonės. Kas kaip galės jį pagerbs. Vieni dainomis, kiti kalbomis ar kitokiais būdais. Pasirodo, kad ir visi sportininkai pradėjo uoliai ruoštis, kad pagerbtų Vytautą, Didįjį Lietuvos kunigaikštį! Kokios pagarbos jis galėtų laukti iš Lietuvos sportininkų?

Mjr. dr. Jurgelionio pastangomis Kaune buvo sušauktas visų Lietuvos sporto organizacijų ir mokyklų atstovai. Į šį susirinkimą buvo atvažiavę du provincijos atstovai (gimnazijų mokytojai) ir daugelis kauniečių. Mjr. dr. Jurgelionis savo kalboje trumpai nupasakojo, koks tikslas šio susirinkimo ir kaip galėtų sportininkai pagerbti Vytautą. Po to buvo išrinkta Vytauto Didžiojo Sporto komiteto sekcijos valdyba, kuri šiaip pareigomis pasiskirstė: pirmininkas mjr. dr. Jurgelionis, vicepirm. p. Kudirka, išdininkas mjr. Kairiūkštis, sekretorius V. Marcinus ir V. Petronis narys.

Kaip matome šio darbo priešaky atsistojo daug pasidarbavę Lietuvos sportui žmonės. Į šį darbą bus įtraukta kariuomenė, šauliai, moksleiviai ir visi Lietuvos aktyvus sportininkai. Susidarys gražus sportininkų būrys, kuris savo gražiais užsimojimais tinkamai primins Lietuvos tautai jos galingą didvyrį, nuo kurio kardo drebėjo visas pasaulis! Vytautas mažai rūpinosi savimi. Jam nerūpėjo geri valgiai, poilsis ir kiti panašūs reikalai, bet jis buvo pilnai užsigrūdinęs ir dėl to buvo atsparus šalčiams, nuovargiui ir kitoms, kaip prieš, taip ir gamtos kliūtim. Argi nepanašūs kiekvieno šių dienų sportininko tikslai?

Prisidėkime visi prie šios didžiosios kūno kultūros šventės tikslu pagerbti mūsų tautos vyrą! Tene lieka nė vieno jaunuolio-ės.

Kaip sakalai lėkime į aikštę ir nutūpę atiduo kime tinkamą šiam didvyriui garbę! Eikime jo garbingu keliu į laimėjimą ir nepamirškime, ką jis davė mums!

V. J-kis.

Didžiausias stadionas Europoj.

Romos pakrašty prie Tibro krantų statomas milžiniškas sporto stadionas. Statybos darbai bus baigti 1930 m. Stadionas pavadintas „Mussolini Forumas“ ir bus vienas didžiausių Europoj. Jo didumas užima 24 ha plotą. Šiame plote bus sporto universitetas, su 24 milžiniškomis salėmis 500 kv. m. dydžio. Be to, dar ten pat tilps laboratorijos, muziejai, bibliotekos, viešbučiai, valgyklos ir t.t.

Greta didelio stadiono statomas dar mažas stadionas iš balto marmoro su tribūnomis 20.000 žiūrovų. Stadionas aplink bus apstatytas 95 obeliskais po 4 mtr. aukštumo. Be to, bus įrengti 2 plaukiojimo baseinai. Stadiono vidury bus pastatyta milžiniška Mussolini statula iš marmuro 18 mtr. aukščio.

Ką rašo „Latvijas Kareivis“ dėl mūsų karo atstovo pakeitimo.

Š. m. sausio mėn. 25 d. „Latvijos Kareivio“ 20 nr. praneša apie Lietuvos karo atstovo Latvijai, Estijai ir Suomijai pakeitimą. Ta proga įdėta naujo karo atstovo pulk. Jakučio biografija, buvusio karo atstovo pulk. Giedraičio atsiminimai apie santykius su latvių kariuomene 1919 metais, kai jis buvo II brigados štabo viršininku, ir abiejų atvaizdai.

Be to, „Latvijas Kareivis“ apie pulkininką Giedraitį taip rašo: „Pulk. Giedraitis buvo pažįstamas ne vien tik karių šeimoje. Jis taip pat turėjo plačių pažinčių latvių rašytojų, menininkų ir kitų kultūros veikėjų tarpe. Labai dažnai jį buvo galima matyti latvių teatruose ir operoje. Jau prieš karą pulk. Giedraitis, eidamas mokslus Rygoje, pramoko latviškai, o dabar, papildęs kalbos žinias, visai laisvai kalba. Tatai palengvino jo oficialų darbą ir suartino jį su giminingos latvių tautos kultūra.

Pulk. Giedraitis suteikdavo mūsų kariškai spaudai žinių apie Lietuvos kariuomenės gyvenimą. Jis lydėjo mūsų kariškos spaudos atstovus, kai jie pernai vasarą važiavo į Lietuvą. Taip pat jis labai daug pasidarbavo tarpusavio susiartinimui ir susipažinimui.”

Sausio mėn. 28 d. Latvijos respublikos prezidentas apdovanojo pulk. Giedraitį Trijų Žvaigždžių ordenu III laipsniu.

Vatikano valstybės „rekordai“.

Vatikano valstybė turi visą eilę „pasaulinių rekordų“. Ji yra jauniausia, mažiausia, internacionališkiausia ir turtingiausia meno kūrinių valstybė. 526 Vatikano gyventojų priklauso 11 tautybų. Daugiausia yra italų — 389, antroje vietoje šveicarai, iš kurių, kaip žinoma, sudaryta popiežiaus gvardija — jų yra 113, prancūzų yra 11, vokiečių 5, ispanų 2 ir po vieną pilietį priskaitoma šių valstybių: Amerikos, Austrijos, Abisinijos, Belgijos, Norvegijos ir Olandijos. Visi gyventojai, išskiriant abisnietį, yra katalikai.

Byla prieš ... vėžlį.

Apie tai, kad įvairūs keistoliai palieka milžiniškus palikimus savo ištikimiesiems ir mylimiesiems keturkojams, girdėti buvo ne kartą.

Schopenhaueris, pav., parašė net poemą savo pudeliui, kuriam karštai dėkoja už ilgametį prisirišimą ir ištikimybę. Pudelis, baigęs savo dienas, turėjo būti palaidotas greta savo pono. Ponia W. iš Dublino savo dvare turėjo daug arklių ir buvo didelė arklių sporto mėgėja. Nenorėdama, matyt, kad po jos mirties kas nors valdytų jos mėgiamus gyvulius, savo testamente isakė, kad visus jos daugiausia mėgiamus arklius sušaudytų tuojau po jos laidotuvių ir kad tą pačią dieną būtų greta jos irgi palaidoti.

Jos valia buvo išpildyta.

Kiek panašus atsitikimas įvyko dabar Prancūzijoje. Vienas keistolis, vardu Sachu, kuris visą amžių nesugyveno su savo artimais ir mirdamas visą savo milžinišką turtą užrašė jaunam vėžliui, paskyrė jam globėją ir tik po vėžlio mirties giminės gali pareikšti teises į palikimą — taip skamba paskutiniai testamento žodžiai. Žinoma, giminės šią palikimo testamentą užprotestavo ir užvedė teisme bylą, bet ją pralaimėjo.

Vėžlys gyvena ir dabar, jaučiasi labai puikiai. Gerai prižiūrimas, tur būt, pragyvens dar 200 metų su viršum, o nuskriausti giminės laukia...

Kaina visiems: metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt. ir 1 mėn. 1 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Skelbimų kaina pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė „Karys“. Telef.: per Vyr. Štabą 56 nr.

Leidžia Vvr. Štabo Sp ir Švt. Skvrus.

Redaktorius mjr. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuvė, Kaune.

KARYS

LIETUVOS KARIJOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XII metal

Kaunas, 1930 — VYTAUTO DIDŽIOJO — m. vasario m. 6 d.

Nr. 6 (558)

Karys ir blaivumas.

Geriausių savo sūnų darbu ir kraujo aukomis mūsų tautai pavyko iškopti iš nakties glūdumos į dienos šviesą, pasiekti trokštamą laisvę. Mūsų tauta savo sielos gelmėse slepia nesulaikomą norą gyventi, auginti tautos fizines ir dvasines jėgas, kurti šviesų ir laimingą rytojų. Tai visų mūsų dorųjų tėvynės sūnų bendras didis ir garbingas uždavinys. Karys, su ginklu rankoje stovėdamas tėvynės laisvės sargyboje, kiekvieną valandą yra pasirengęs stoti į kovą su visais mūsų nepriklausomybės ir laisvės priešais. Mūsų jauna valstybė turi išorinių ir vidaus priešų, bet lietuviškoji kario drąsa nieko neboja. Turime priešų, kurie kardu taiko į mūsų laisvės širdį, turime ir tokių, kurie, gražias ir nekaltas kaukes užsidėję, klastingu, niekšišku būdu griauja mūsų tautos fizinį ir dvasinį pajėgumą, ardydami tautos laisvės pagrindus. Tarp tų vidaus klastingu

priešų rasime labai galingą priešą — alkoholi, kuris naikina tiek atskirų asmenų, šeimų, tiek tautos ir valstybės sveikatą. Rusijoje prieš pasaulinį karą kasmet nuo alkoholio staigiai išmirdavo penki tūkstančiai žmonių. O kiek žmonių išmirdavo nuo to alkoholio nestaigia mirtimi?.. Anglas gydytojas Kerr'as yra apskaičiavęs, kad visame pasaulyje nuo alkoholio išmiršta 120 tūkstančių žmonių. Ar tai nebaisu?! Ir mūsų Lietuvoje alkoholis daug gyvybių be laiko nuvaro į kapus. O kiek žmonių, girti būdami, susimuša, susižeidžia, netenka kokios nors kūno dalies, o paskui per visą savo gyvenimą jaučiasi nelairingais! Žmonės, kurie dažnai vartoja svaigalus, įjunkusieji girtuokliai, suserga ilgalaikėmis smegenų ir dirksnių ligomis. Tokie nelaimingi žmonės pasidaro netinkami darbui ir patenka į prieglaudą, ligoninės ir bepročių namus. Daugelis tam-

Žiema.

Ad. Varno piešinys.

LIETUVOS
KARIJOMENĖS
SAVAITINIS

pa idijotais, bepročiais. Alkoholis naikina žmogaus jėgas. Pavyzdžiui, Anglijoje buvo padaryta bandymų su kareiviais. Norėta sužinoti, kada kareiviai gali daugiau kelio nueiti: pasigėrę ar ne. Kartą vieną pulką padalino dviem būriais. Vienam būriui prieš išeinant buvo duota degtinės, kitam ne. Paskum abu būriai kartu vienu laiku išėjo į kelionę. Kai kareiviai nuėjo paskirton vieton, vadas juos peržiūrėjo. Vieni gulėjo žemėje visai nuvargę, nė valgyti nebenorėjo, buvo mieguisti. Kiti jautėsi gana gerai, linksmai žaidė, net prašė leisti jiems nueiti apžiūrėti artimo miesto. Treti visai pasiliko kelyje, negalėdami toliau eiti. Paskui pasirodė, kad smagiausi kareiviai buvo negėrę degtinės, gėrusieji buvo labai nuvargę arba kely atsilikę.

Alkoholis atima iš žmogaus jo laisvą valią, jį padaro vergu ir bejėgiu. Graikų išminčius Sokratas sako: „Girtuoklis nebėra laisvas žmogus: jis kenčia baisiausią verguotę, nes jis yra atsidavęs baisiausiam ponui.

Alkoholis mūsų laikais daugiau griaua, negu maras, badas ir karas (Gladštanas).

Žodžiu, sunku išpasakoti tas visas girtavimo daromas atskiriems asmenims ir visai tautai nelaimės, kurių kartais mes nė nepastebime, nes su girtavimo papročiu esame labai apsipratę, stačiai susigyvenę. Bet, matydami didelį jo kenksmingumą, kiekvienas turime su girtavimu kovoti, kaip ir su kiekvienu mūsų tėvynės ir laisvės priešu. O kovą su šiuo tautos priešu pradėkime nuo savęs — nevertokime svaigiųjų gėrimų. Kario vyriškas pasiryžimas sutrupina didžiausias pasaulio galybes, karys, tvirtai pasiryžęs gelbėti mūsų tautą iš šio nelemto ipročio, daug prisidės prie mūsų tėvynės blaivinimo, o tuo pačiu laiduos visai tautai gražią, skaisčią ir laimingą ateitį. Būdami blaivūs, greičiau atgausime ir savo seną sostinę Vilnių, kurios taip išsiilgusi kiekvieno tikro kario širdis.

Ign. K.

Kareivių pramogos.

Kareiviai, atlikę savo dienos pareigas, dažnai turi keletą atliekamų valandų. Tas valandas jie sau naudoja, kaip kas išmano, kaip kam patinka. Vieni susieina būrin padainuoti, kiti pajuokauti, treti susieina slapta kortomis (ir iš pinigų) palošti, kiti drožia į miestą „panelių gaudyti“, kiti vėl į kiną, teatrą ir t. t. ir t. t.

Taigi štai šių išvardintų kareivių pramogėlių yra viena kita ir smarkiai papeiktina, kaip tai: lošimas kortomis ir panelių gaudymas. Šitokie reiškiniai kariuomenėje neprivalėtų būti. Jie turėtų būti pašalinti šiokiu ar tokiu būdu. Vienas tokių būdų galėtų būti štai kad ir šis. Mūsų kariuomenės kiekvienoje dalyje tarnauja mokytojų žmonių: baigusių po kelias gimnazijos klases, mokytojų, valdininkų, inteligentų ir kt. Jie tai galėtų savo kuopose suorganizuoti — sutelkti apie save tamsesniųjų bemokšlių karių būrelius ir atliekamomis valandomis galėtų juos mokyti rašto, skaitymo, istorijos, geografijos, krašto mokslo. Supažindintų arčiau su mūsų tautos vadais, krašto gyvenimu, geografine Lietuvos padėtimi, istoriniais Lietuvos karžygiais.

Bemoksliai kariai iš tiesų pasidarytų šviesūs žmonės. Grįžtų pas savo tėvelius pasimokslinę, plačiau susipažinę su gyvenimu ir kova dėl jo.

Gal sakysit pakanka jiems to, ką girdi kariškų pamokų metu? Ne, to niekuomet nepakaks! Per karišką pamoką aiškinant, ne kiekvienas vienodai gerai įsiklauso — supranta aiškinamuosius dalykus, ypač bemoksliai. Jiems paskui sunku atsimint apie ką ir kaip buvo kalbėta. Daug svarbių dalykų pamiršta, užsirašyt nemoka, pasiskaityt iš vadovėlių irgi nemoka, visa tai nepaprastai apsunkina jų mokymąsi bendrai. O tokių bemokšlių arba visai mažai teismokslintų kareivių, nors ir nedaug, bet vis tik pasitaiko. Taigi, taip draugiškai besimokslinant, būtų nuveikiamas svarbus, labai svarbus patiems kareiviams ir net tautai darbas.

Reikia manyti, kad mokytesnieji kariai, mažamokšlių prašomi, neatsisakytų nuo šio svarbaus patarnavimo padėti jiems moksle. Ir patiems mokytojams tai sudarytų nemažai malonumo. Kam nebus

įdomu, malonu mokytis apie savo tautą — jos gyvenimą, istoriją!? Daug todėl visokių nešvarių pramogėlių pasikeistų gražiais sveikintiniais užsiėmimais, mokslu. Tik reikia iniciatorių, kurie šitą mintį įgyvendintų.

Arba vėl: į kariuomenę patenka daug vyrų muzikų — mėgėjų, vargoninkų ir pan., kurie irgi galėtų atliekamam laikui kareivius organizuoti muzikos pamokoms. Sudarytų savo kuopose muzikantų kapelijas, kaip teko matyti tokią karo policijos mokykloje.

Taigi, matome, daug kuo galima kareivius išblaškyti ir sulaikyti juos nuo nešvarių užsiėmimų ir pramogų. Reikia tik padaryti įdomų gyvenimą kareivinėse, kad kareiviai būtų juo suįdominti ir neieškotų sau pramogų už kareivinių sienų. Kareivio tarnyba kariuomenėje yra neilga, pusantrų metų, taigi, tegul kareivis kariuomenėj mokosi, šviečiasi, tvarkosi, dorai, tvarkingai pramogauja. Tas bus pačių kareivių gerovei ir tautos labui.

Jonas Velička.

Narsuoliui.

Bernuži, jei stosi į kovą narsiai
Už Vilnių, už pilį Gedimino
Papuošiu tau jauną krūtinę gražiai
Žiedužiais, daržely, kur sužydo.

Jei kausies narsiai už Vytauto grabą
Mūs' Didžiojo Valdovo Lietuvos
Tada pamylėsiu aš tavąją sielą
Karžygiui meilė neges niekados.

Jeigu iškelta aukštai į padangę
Laisvės vėliava Vilniui plevėsuos,
Jei savo marsumu būsi nusipelnęs
Padėti koją senelių kapuos, —

Tad pergalės rytą ateik pas mane:
Tau žiedus svajonių skinsiu visus
Iš savo krūtinės. Ir puošiu tave
Bučiuosiu ir skruostus tavo rausvus.

O jeigu žūsi už brangią Tėvynę
Ir laisvės ryto švintant nematysi, —
Nešiu ant kapo gėlę paskutinę
Meilės vainikui dar kartą supinti.

Audrų duktė.

Žmogus, kuris nulėmė didįjį karą.

Milžiniškose įvairių priemonių ir jėgų grumtynėse, kurios ėjo didžiojo karo metu, neliko nepaliesti atskiri asmenys, kurie kartais suvaidino tame kare didelį vaidmenį. Tokiais asmenimis istorija laiko žymiausius kariaujančiųjų šalių valstybės vyrus. Sakysim, to karo kaltininkais laikomi buvusieji Rusijos ir Vokietijos imperatoriai, vokiečių nugalėtojo laurai atiduoti prancūzų generolui Fošui ir valstybės vyrui Klemanso. Tačiau ir paprasti asmenys neretai vaidino tame kare didelį vaidmenį. Pavyzdžiui, tiesioginiu didžiojo karo kaltininku laikomas serbas, studentas Princepas, kuris 1914 m. rugpiūčio mėn. Sarajevo mieste nukovė Austrijos sosto įpėdinį. Dėl šito įvykio kilo ginčai pirmiau tarp Austrijos ir Serbijos, o vėliau prie to prisidėjo ir kitos valstybės.

Nors vokiečių nugalėjimą nulėmė Amerikos Jungtinių Valstybių prisidėjimas prie santarvininkų, tačiau tas Amerikos išivėlimas į karą buvo iššauktas vieno paprasto asmens veikimu. Tas žmogus, kuris laikomas nulėmusiu didįjį karą ir kurio vardas tapo žinomas tik karui pasibaigus, buvo Belgijos vokie-tis Aleksandras Cekas.

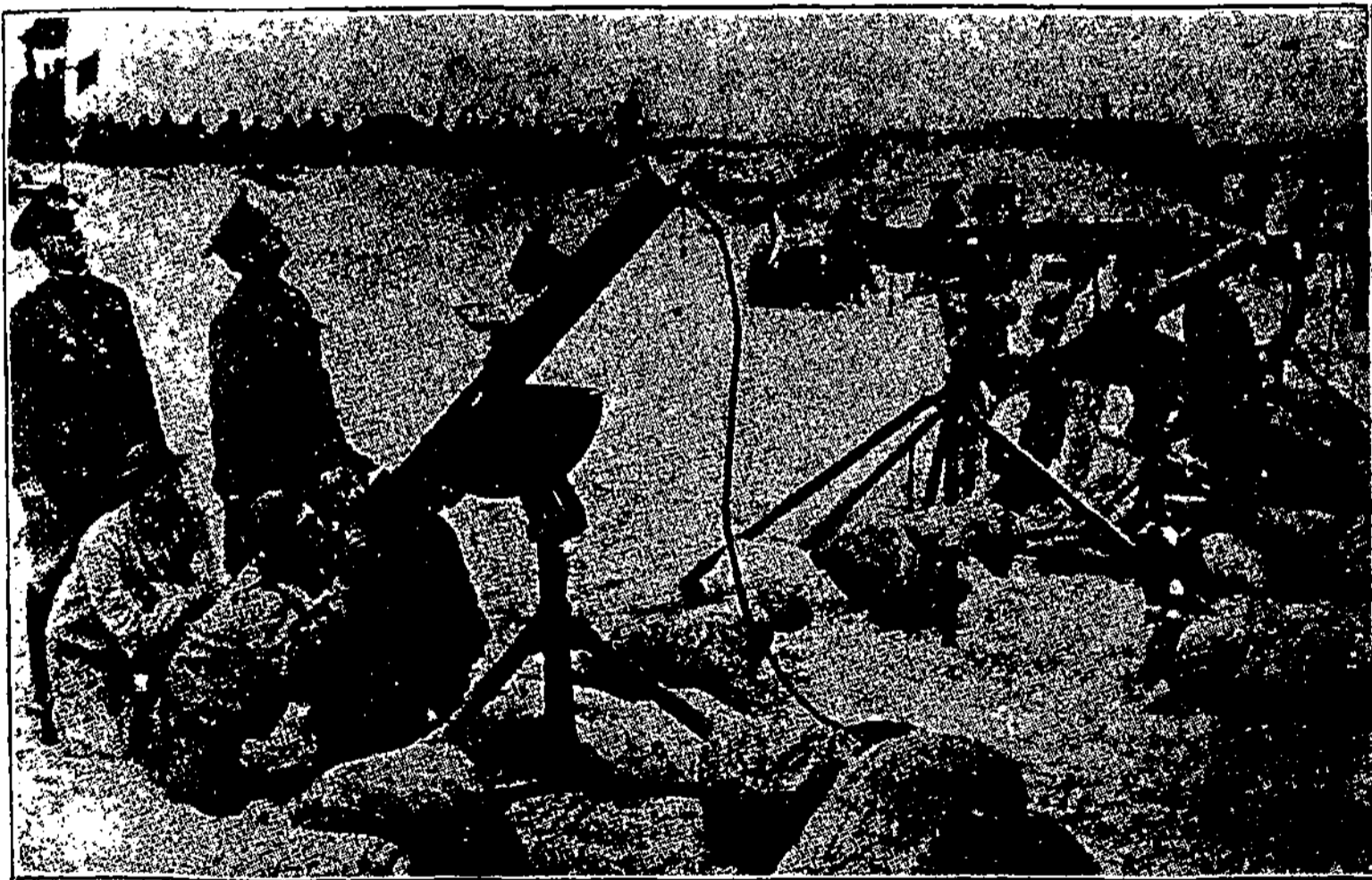
Kaip ir koku būdu Cekas pasidarė vyriausiu didžiojo karo laimėjimo kaltininku, labai įdomu yra

pažinti visiems, nes panaši istorija gali pasikartoti visur.

1917 m. sausio mėn. santarvininkų spauda plačiai pagarsino slapčiausio turinio Vokietijos vyriausybės nurodymų tekstą, kuris buvo siunčiamas Vokietijos atstovui Meksikoje. Tai buvo labai slaptas dokumentas, kuriuo Vokietijos atstovas Meksikoje buvo raginamas sukelti Meksiką prieš Amerikos Jungtines Valstybes, kad sulaukytų jas nuo įsikišimo į didįjį karą. Už tai Meksikai buvo žadama Amerikos Jungtinių Valstybių sąskaiton kompensacija ir be to, buvo pranešta, kad Vokietija skelbia be pasigailėjimo nardomųjų laivų karą.

To dokumento paskelbimas, o drauge ir naujas vokiečių kovos būdas, kurio pirmąja auka tapo kelevių garlaisis „Luzitanija“, sukėlė didelį Amerikos Jungtinių Valstybių visuomenės pasipiktinimą, ir ji griežtai prisidėjo prie santarvininkų, perkėlė į Europą daug kariuomenės ir technišku priemonių, ir tuo savo tiesioginiu dalyvavimu kare nulėmė karo laimėjimą santarvininkų pusėn.

Tokio slapto dokumento paskelbimą santarvininkų spaudoje pastebėjo ir vokiečiai, bet niekaip negalėjo surasti, kuriuo būdu jis tapo žinomas santarvi-

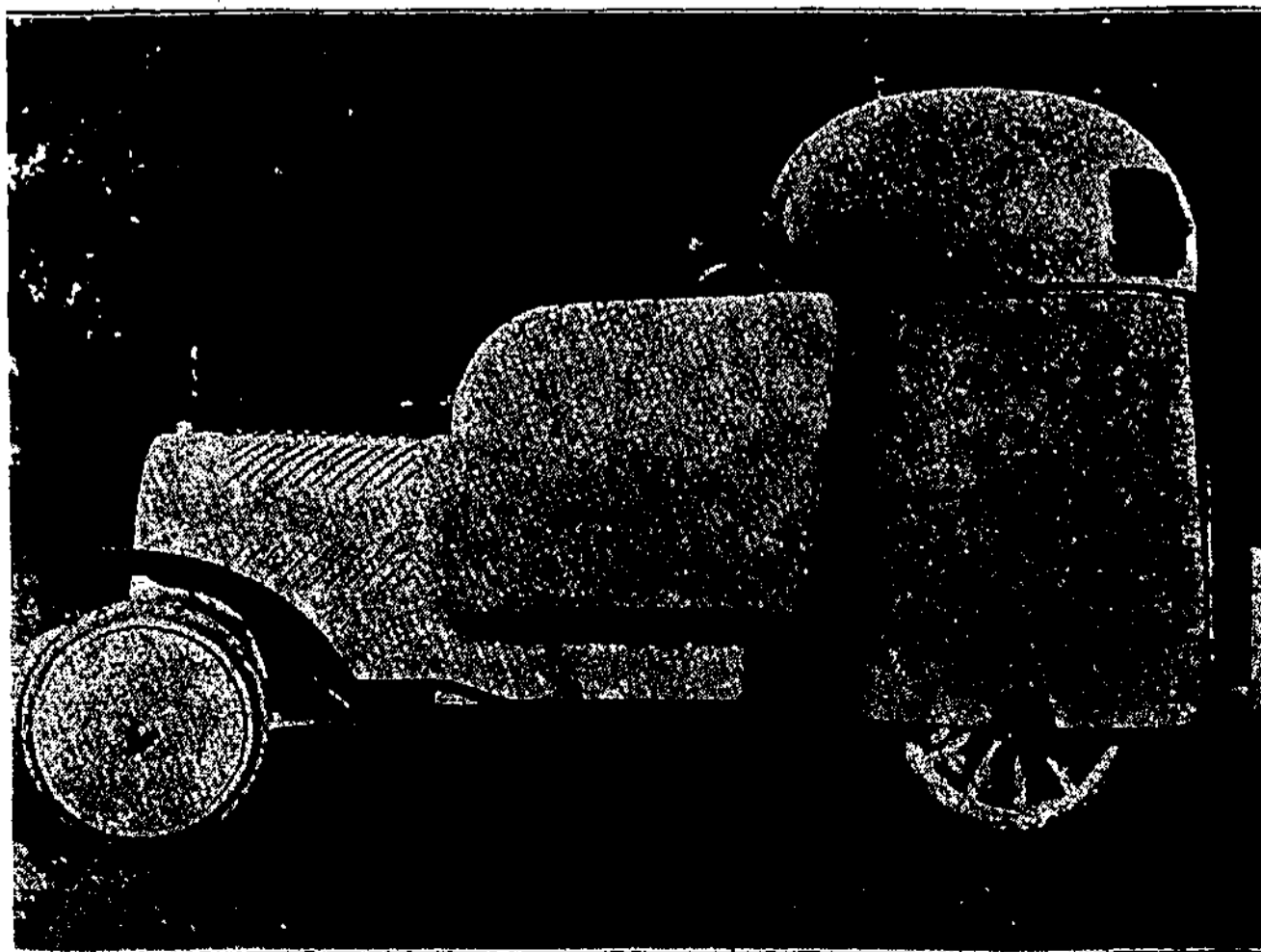

Mokymas šaudyti į aeroplanus (Anglijoj).

Japonų kareivis pasirengęs dujų atakai.

Naujas greitasis vokiečių šarvuotas automobilis.

ninkams, nes jis buvo siunčiamas slapčiausiu šifru, kuris buvo vartojamas tik nedaugelio aukščiausių Vokietijos įstaigų ir buvo labai stropiai saugomas. Tam šifru buvo vartojamos dvi knygos. Vienoje, didesnėje, buvo pažymėta keletas slaptų šifrų, o kitoje, mažesnėje, buvo nurodoma, kaip, kuriuo laiku ir koks šifras turi būti vartojamas, kad dar daugiau apsunkintų šifruotų pranešimų skaitymą. Tačiau paskelbimas santarvininkų spaudoje tuo šifru siūsto nurodymo išaiškino, kad tas šifras buvo žinomas ir santarvininkams, bet kaip ir kuriuo būdu jie tai sužinojo, šitą paslaptį vokiečiai susekė tik didžiajam karui pasibaigus, kai paaiškėjo ir tiesioginio to karo laimėjimo kaltininko Aleksandro Ceko vaidmuo.

Okupavus vokiečiams Belgiją, vienas vokiečių kariuomenės karininkas apsigyveno Briuselyje pas turtingą Austrijos pilietybės vokiečių Ceką, kuris čia turėjo savo pramonės įmones. Netrukus pas tą karininką atėjo namų savininko sūnus ir pareiškė, kad jis, būdamas elektrotechnikas, domisi radio telegrafija ir turi namuose įrengęs anteną ir radio priėmėją, bet nenorėdamas, kad jį apkaltintų kaip šnipą, praneša apie tai vokiečių kariuomenės atstovui. Karininkas nuramino jaunuolį, o kitą dieną pakvietė kitą karininką specialistą ir apžiūrėjo jaunojo Ceko radio įrengimus. Apžiūrėję vokiečių karininkai su nusistebėjimu pažymėjo, kad Ceko aparatas yra daug tobulesnis, negu aparatai vartojami vokiečių kariuomenės reikalams. Pastebėję jaunojo Ceko gabumus, vokiečiai sumanė pasikviesti jį savo tarnybon. Surinktos žinios labai buvo palankios jaunam Cekui, nes, kad ir jo motina buvo anglė, tačiau tėvas buvo vokiečys — patriotas. Jaunasis Cekas vokiečių pakvietimą priėmė. Iš pradžių jaunam Cekui buvo pavesta rengti radio aparatus, o vėliau, pastebėjus jo gabumus greitai gaudyti įvairaus ilgio radio bango-

mis siunčiamus pranešimus, paskyrė jį radio pranešimų klausytoju. Pagaliau, įsitikinę visiškai jo palankumu vokiečiams, paskyrė Ceką priiminėti vokiečių vyriausybės siunčiamus okupuotos Belgijos vadovybei slaptus pranešimus. Cekas dirbo stipriai saugomam ir visiškai izoliuotam kambaryje, nes jam čia tekdavo naudotis slapčiausio vokiečių šifro knygomis.

Tuo vokiečių šifru siunčiamais radio pranešimais susidomėjo anglai ir savo šnipams Belgijoje pavedė sužinoti, kas tuos pranešimus siunčia. Netrukus anglų šnipai sužinojo, kad svarbiausįjį slaptų radio pranešimų siuntimo darbą atlieka jaunas Cekas ir kad jo motina yra anglė. Veikdami per motiną, anglų agentai įkalbėjo jaunąjį Ceką išduoti jiems slapto šifro knygas. Bet, jei tiesiog išvogti, tai vokiečiai, tą pastebėję, galėtų greitai pakeisti šifrą ir tuomet mažai naudos iš to būtų, todėl Cekui buvo patarta jas nurašyti. Ilgai, naktinio budėjimo metu, Cekas perrašinėjo šifro knygas, kol, pagaliau, baigęs taip buvo išvargęs, jog vokiečiai paleido jį atostogų. Tuo pasinaudojęs Cekas paėmė padarytą šifro nuorašą ir slaptai perėjo Olandijos sieną.

Nuo to laiko jaunojo Ceko likimas daugiau nebežinomas. Veltui, karui pasibaigus, visur ieškojo jo. Tačiau tie slapto vokiečių šifro nuorašai, matyti, patekė anglams, pasiekė ir kitus santarvininkus, ir jie lengvai galėjo iššifruoti visus slaptus vokiečių radio pranešimus, kaip, pavyzdžiui, kad ir Vokietijos vyriausybės įsakymą savo atstovui Meksikoje, kuris ir iššaukė Amerikos Jungtinių Valstybių įsikišimą į didįjį karą, o dėl to santarvininkai ir laimėjo patį karą.

(Pagal Berndorfo „Šnipavimas“).

P. T-ka.

Kovos lauke.

Dunda armotos, tarška šautuvai,
Zvimbia kulkelių pulkų pulkai.
Grumiasi mūsų broliai lietuviai
Su kariuomene didžia lenkų.

Dangus raudonas, ugnį paskendęs,
Laukas pūstynė virtęs tenai —
Visas lavonais plotas nugulęs:
Rods, baigti kovą laikas seniai.

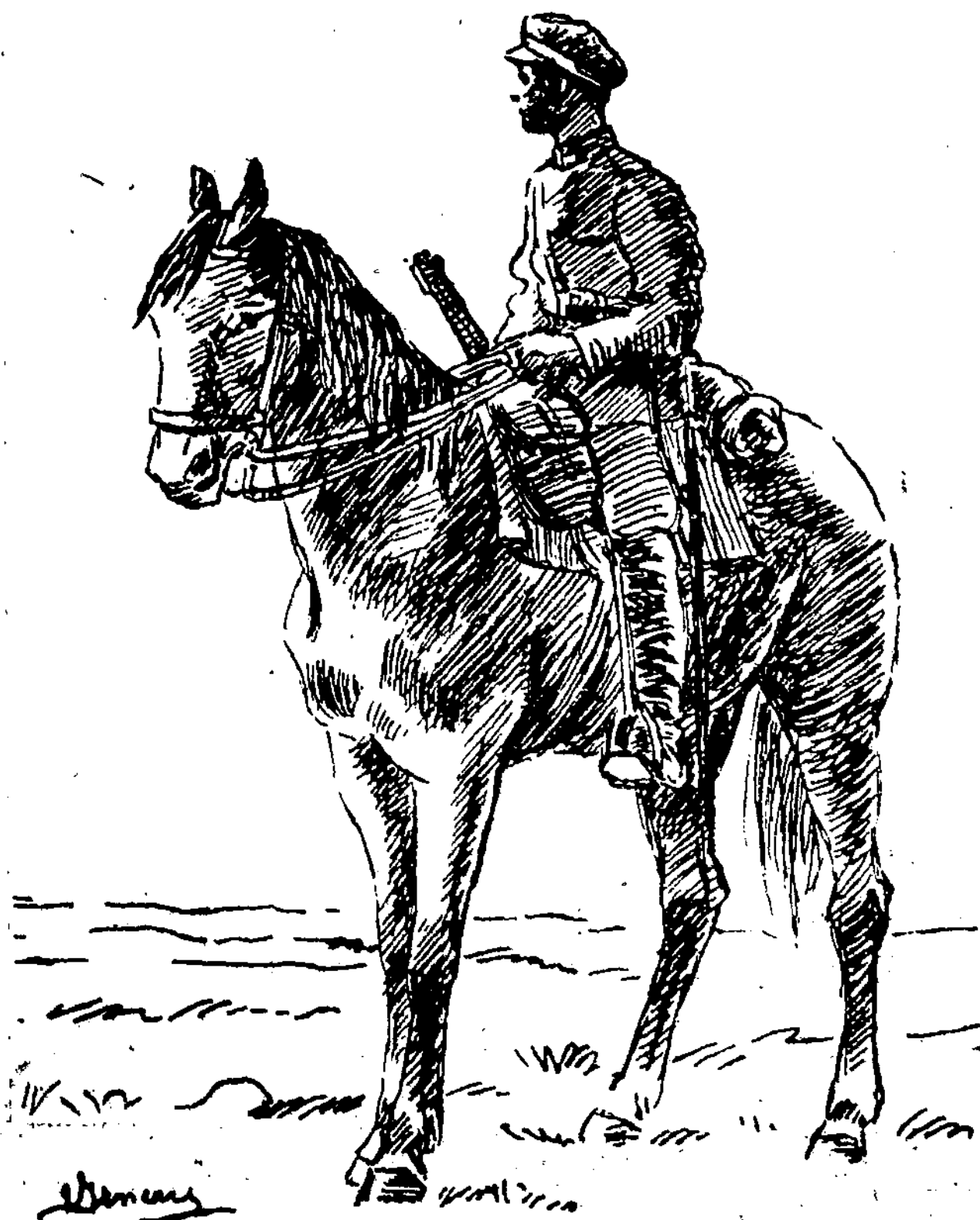
Bet nesiliauja! Lietuviai narsūs
Veržias į priekį kaskart arčiau
Kulipkos zvimbia — kurtina ausis,
Karžygių kraujas verda smarkiau.

Lietuvis lenką nor nugalėti
Ir jau atmušti jį amžinai
Kad jis nedrįstų daugiau pradėti
Kovos su mūsų broliais narsiais.

Ir štai nutilo šūviai armotų,
Jau tarškėt liovės ir šautuvai
Lietuvių karas vis tik laimėtas
Ir nugalėtas priešas — lenkai.

Grijta karžygiai iš karo lauko,
Nešdami savo Vytį aukštai,
Tėveliai, broliai, sesės jų laukia
Džiaugias, kad kovoj grūmės narsiai.

Vyr. pusk. A. Urbonas.

Sėkmingas žygis.

Kazys su Andrius, laimingai perėję prieš frontą, ėjo mišku — pažįstamomis vietomis. Nors buvo tamsi rudens naktis, bet jiedu ėjo tartum dieną. Ėjo pasiklausydami, ar negirdėti kur nors einančio, paklydusio sargybinio žingsnių. Ėjo kiek galėdami greičiau, sušilę, kaip kontrabandininkai apsikabinę įvairiais daiktais, bet tai nebuvo kontrabanda, o jiems reikalingiausi uždaviniui atlikti įrankiai. Žinojo jie čia kiekvieną kelelį, nes ne kartą teko iš šito miško medžiai ir malkos vežti, todėl ir be kompasu jie gerai žinojo, į kurią vietą jau jie yra atėję ir kurion pusėn eina. Netoli jaučiama Ringių kaimo miškas ir jį perėjus, už pusantro kilometro tikslas... Taigi, gerokai paėjus, Kazys stuktelėjo šautuvu pirma einančiam Andriui į pečius, duodamas ženklą, kad sustotų. Sustojus patylom tarė:

— Dabar, Andriau, truputį stabtelkim, o paskui vėl pirmyn.

— Gerai sakai, valandėlę sustokim, reikia pasitaisyti, nes granatos visai diržą nusmaukė, — tarė pašnibždom Kazys.

Pasitaisę savo naštas ir keletą minučių pastovėję, pradėjo eiti, žvilgtelėję kits į kitą.

— Kad nors gerai pavyktų mūsų žygis. Jeigu ne, tai... — pamanė apie atsakingumą savo pareigoms.

— Pas mus, Kazy, „jeigu“ negali būti, nes visuomet turime viską įvykdyti. Pasiryžimas viską nugalėti. Jiems, — tęsė rodydamas į priešų pusę, — gali būti „jeigu“, nes jie grobia svetimą; pagrobs — gerai, nepasiseks irgi gerai, o mes turime visa įvykdyti, nes ginam savo tėvynę.

Pagaliau išėjo iš miško. Andrius ėjo pirmas, kai po daugiau patyręs kare. Abu gerai atskyrė vieną gyventoją nuo kito: čia, dešinėj, Ambrasas, ten Šatas... Jie ėjo geležinkelio link. Ėjo siena tarp dviejų gyventojų laukų.

Dar buvo apie pusė kilometro ligi tikslo. Andrius, pirma ėjęs, sustojo. Abu, priešais kabančias, granatas perkabino į užpakalį. Andrius pažiūrėjo į laikrodį ir parodė Kaziui laiką. Nors ir nakčia, bet buvo galima atskirti skaitmenis, nes jie buvo sieriniai.

Jau buvo vidunaktis. Nuo šio momento Kazys turėjo įsivaizduoti esąs Andriaus „adjutantas“. Abu ėjo artyn geležinkelio. Prie pat geležinkelio sulėtino savo žingsnius, klausydami, ar neateina kas, bet nieko nebuvo girdėti. Užėjo ant geležinkelio. Tiltas buvo netoli. Andrius pirma, o Kazys paskui nuėjo tvirtu žingsniu per girgždantį pylimo žvyrą prie tilto. Abu buvo susijaudinę. Kadangi buvo jų šventa pareiga atlikti užsibrėžtą tikslą, tai šaltai žiūrėjo į priekį ir susijaudinimo nejautė.

Jau buvo matyti tilto skliautai. Jau jauste abu jautė, kad arti veikimo valanda. Kiekviena akimirka viskas gali atsitikti ir dėl neatsargaus veikimo uždavinys gali būti neįvykdytas.

— Kas per velnias? Ar nėra sargybos? Ar tiltas nesaugojamas, nes negirdėti sargybinio? — pramurmėjo Andrius.

— Stoj! Kto tam? — staiga iš tamsos pasigirdo.

— Savi! Tikrinamos sargybos! — lenkiškai atsakė Andrius ir nenustojo ėjęs artyn. Staiga švystelėjo elektros lemputė ir apšvietė mūsų „medžiotojus“, bet sargybinis, pamatęs saviškių uniformą ir seržanto laipsnį (mat. mūsų žvalgai buvo persirėdę lenkiška

uniforma), užgesino lemputę, išsitiesdamas ramiai ir praleisdamas eiti toliau.

— O antras, ar nemiega? — pramurmėjo Andrius.

— Antram gale tilto vaikšto, ponas seržante! — atsakė sargybinis.

Staiga Andrius puolė sargybinių ir įsikabino į jo kaklą, rodos, lušis nuo medžio puolęs savo auką. Kazys žinojo, ką daryti. Tuoju surišo rankas ir kojas, o burną užkišę taip pat užrišo, kad negalėtų išrėkti, ir paguldė šalia pylimo. Kazys tuoju pat tvėrė ant pečių kabančią dėžę ir pasileido nuo pylimo žemyn, tilto apačion. Andrius liko sargyboj. Viskas užtrūko keletą minučių. Andrius nerimavo, laikydamas šautuvą ir turėdamas paruoštą granatą. Sekundės atrodė valandomis, rodos, palikęs „sargybą“ bėgtų padėti Kaziui, bet šis taip pat nesnaudė — žinojo momento svarbumą. Tuojaus „išdygo“ Kazys, kaip stulpas prieš Andrių.

— Andriau, gatava! — tarė patylom.

— Na, tai pirmyn! — sušniokštė Andrius ir abu pasileido tiesiai, miško link. Vos tik nusileido nuo pylimo ir truputį pabėgėjo, kai priešais pasigirdo balsas:

— Stoj!

Andrius tik stabtelėjo, truktelėjo ir ištiesęs ranką sviedė granatą į tą vietą, ir abu sugriuvo vietoj. Staiga sudriokšėjo granata, it perkūnas, ir nuaidėjo per mišką. Pasigirdo dejavimas ir tilto pusėj kitų sargybinių šaudymas, o Andrius su Kaziu, kaip pamišę, bėgo. Staiga, nušvito, lyg rakieta, o vėliau, rodos, būtų pragaras sproges. Pasigirdo trenksmas ir vėliau braškėjimas, ir į vandenį puolančių tilto dalių pliaukšėjimas.

— Tegul dabar pasiunta, lenkpalaikiai! — pramurmėjo Kazys po nosimi, bebėgdamas uždusęs.

Abu bėgo, kiek galėdami, vis toliau ir toliau palikdami pakeltą triukšmą. Štai ir miškas. Dabar sustojo bėgę ir ėjo žingsniu į mišką. Įėję sustojo ir atsigrižo pažiūrėt, lyg norėdami pasigėrėti savo atliktu darbu.

— Dabar jau „prošepanai“ daugiau pas mus nebevažinės per tą tiltą, — tai taręs Andrius greit apsisuko ir abu nuėjo miško gilumon.

— Na, ir gerai pavyko apsidirbt, dabar kad tik gerai pavyktų mūsų puolimas, tai visai būtų gerai.

— Pamatysi, kaip pasiseks. Tuoju išgirsim, kai pradės spirgyt mūsų artilerija — atsakė Andrius.

Neilgai jiems teko laukti. Kada jie pasiekė saugesnę vietą ir atsisėdo ant išgriuvusio medžio pasilsėti, už valandėlės prasidėjo visame bare patrankų baubimas.

— Jau pradeda „krikštyti“ lenkiūkščius — tarė Kazys.

Pasilsėję valandžiukę, mūsų žvalgai ėjo toliau, patenkinti savo atliktu uždaviniu.

Per naktį patrankoms gaudus, kitai dienai prašvitus, Andrius su Kaziu žygiavo jau kartu su savo dalimis per tas vietas, kur naktį dar jie vogčiomis slankiojo.

Ta naktis buvo laimėjimo naktis. Ir vėliau, mūsų minimi žvalgai, skaitydami laikraštį, šypsojosi, kad N. naktį N. bare mūsų žvalgų buvo susprogdintas tiltas ir tuo būdu lenkų šarvuotas traukinys buvo priverstas grįžti atgal ir lenkų planai N. naktį mus pulti sugniužo, ir t.t...
V. R-tis.

Patriotizmo auklėjimas mokiniuose.

„Aš norėčiau prikelti bent vieną senelį iš kapų milžinų, ir išgirsti nors vieną, bet gyvą žodelį iš senovės laikų...“

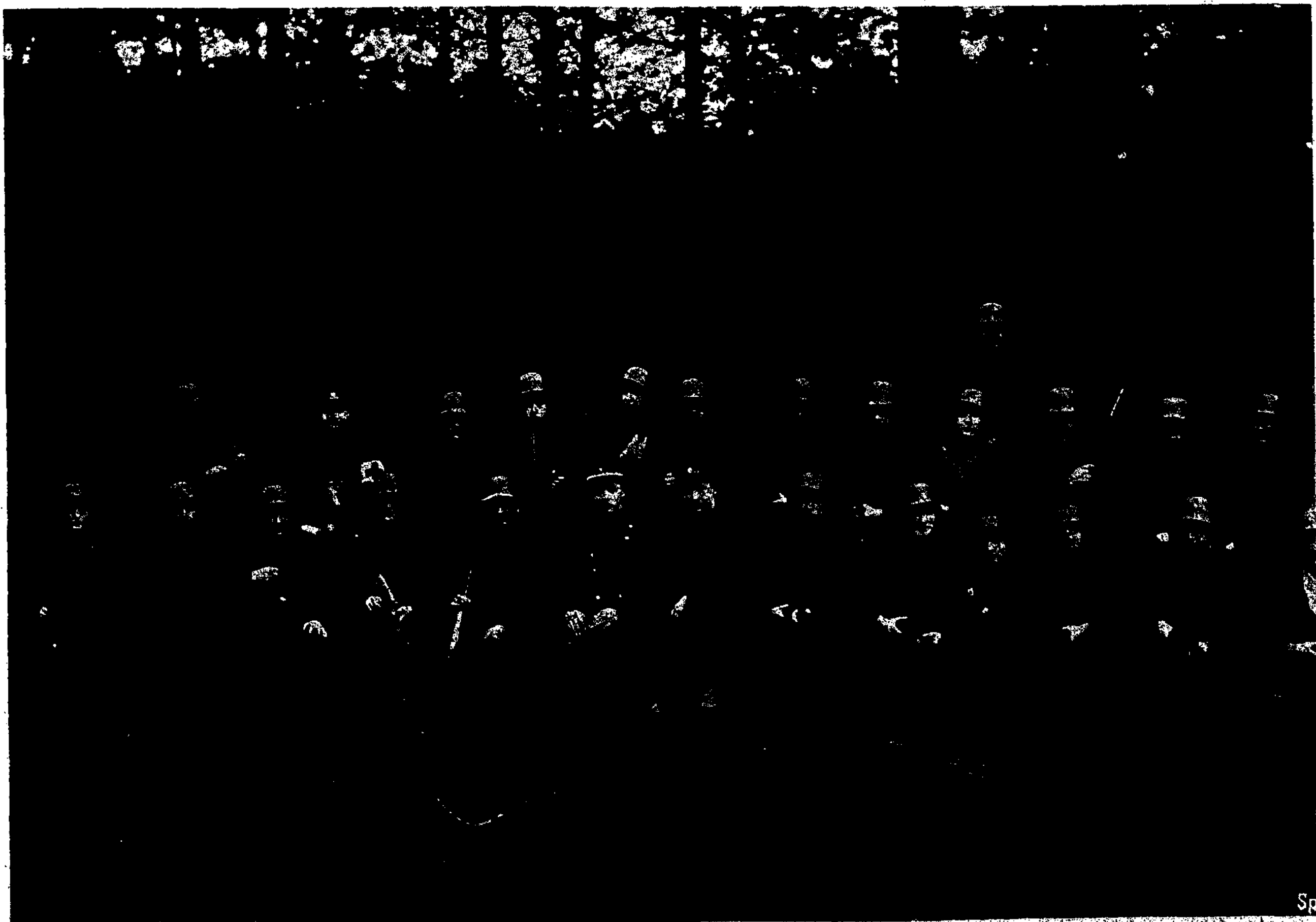
(„Poetos norai“ Maironis).

I.

Dažnai tūlas pasakys, kad politikuoti mokytojui mokykloje nevalia, ir kad partyninis mokytojas nėra pageidaujamas. Su taja nuomone negalima nesutikti, tačiau čia įdomu išspręsti: kur baigiasi pedagogo bešališkumas, o prasideda partyniškumas mokyklos sienose? Jeigu vietoj mokymo — auklėjimo tikslų mokytojas panorės klasėje siekti kokių nors siaurai partynių tikslų, t. y.: jei pageidautų savo auklėtiniams įskiepyti tos ar kitos partijos dvasios diegų, tuomet toks mokytojas tikrai politikuotų ir tuo tiksliai žalingą darbą dirbtų mokykloje. Na, o jeigu mokytojas dėtų pastangų į savo mokymo — auklėjimo darbą įnešti tėvynės meilės ele-

mentų, o gal net ir viso savo darbo tikslus taikintų tiksliai tai idėjai skiepyti mokiniuose, — ar čia būtų politikavimas, ir ar tokį mokytoją pavadintume partynišku? Šį klausimą statome todėl, nes kai kurie mano, jog patriotinio jausmo skiepijimas vaikuose jau yra politikavimas.

Norėdamas atsakyti į aukščiau pastatytą klausimą, paklauskime save, koks yra mokyklos tikslas, mokant — auklėjant jaunąją kartą? Tą tikslą galima formuluoti trumpai šitaip: **lavinti bei auklėti nesubrendusį kūną ir sielą jauną žmogų taip, kad harmoningasai jo psichikos brendimas nekludytų žmogaus humaniškiems jausmams plėtotis.** O šieji juk glaudžiai susiję su patriotizmo auklėjimu vaikuose. Gal paradoksiškai išsireikšta? Ne, nieko panašaus! Tėvynės meilė nėra matuojama siauru mastu, ji apima kiekvieną tautą atskirai, taigi bendrai jau turi žmoniškumo pradmenų. Ir jeigu norime iš žmogaus turėti pilna to žodžio prasmę humanistą, tai žiūrė-

Mažefkių gimnazijos moksleivių šaulių būrys per manevrus. Vidury būrio vadas — mokinys Keastavičius.

(Gaubio foto).

Manevrai.

Sarsio mėn. 26 d. tarp Mažeikių gimn. moksleivių, Ventos ir Ukrynų šaulių būrių ties Ventos geležinkelio tiltu įvyko manevrai.

Kautynės buvo ginamojo ir puolamojo pobūdžio. Moksleivių būriui vadovavo būrio vadas mokinys Kenstavičius, Ventos ir Ukrynų būriams—ats. vyr. pusk. Mažutis.

Po manevrų Ventos stot. Pumpurų k. buvo šeimyninis pasilinksminimas.

P G-bys.

Joniškio vidur. mokyklos choras 1929 m. Pirmoj eilėj vidury (iš kairės): 1) direktorius J. Lazauskas, 2) choro dirigentas p. Meškele.

kime, visų pirma, kad jis būtų patriotas. Geresniam įtikinimui meskime žvilgsnį į žmonijos praeities istoriją. Graikijos tauta turėjo tokius valstybės vyrus, kaip Periklas, Klistenis, Demostenis ir d. k., kurie, būdami tikri savo tėvynės sūnūs ir mylėdami savo gimtąją kraštą, tuo pačiu buvo ir dideli humanistai; apie tai liudija jų įvestos reformos, gerinant žmonių būvį ir kova už demokratinį tautos apsisprendimą. O mūsų Didysai Liet. Kunig. Vytautas, didžiai mylėdamas Lietuvą ir visą savo garbingą gyvenimą paaukojęs savo kraštui, — kartu ar nebuvo humanistas ir ar nebuvo mylimas bei gerbiamas kitų tautų? Istorija ne kartą yra įrodžiusi, kad tos ar kitos tautos kova už savo egzistenciją, ne tiek turėdavo egoistiškai siaurą siekimą, kiek bendrą žmoniškumo idėją, suprantant ją ta prasme, kad kiekvienos tautos politinė nepriklausomybė bei medžiaginė ar dvasinė gerovė jau laiduoja jos aukštą kultūrą, kuria ji spinduliuoja, nelyginant saulė, į tolimas šalis... Gana prisiminti mūsų, lietuvių, kruviną kovą už lietuviškos spaudos persekiojimą iš rusų pusės ir čia bus aišku, kad tos kovos tikslas buvo — pasipriešinti mūsų tautinės kultūros slopinimui ir eiti šviesos keliais. Tačiau, kas gi drįstų iš svetimtųjų manyti, kad lietuvių tauta neturėtų švelnios širdies ir nesiektų humaniško idealų?...

Tuo būdu, iš aukščiau pasakyto, aišku, kad patriotizmas yra švenčiausias dalykas, kaip atskiram individui, taip ir tautai, kad jis ne kiek nekliudo siekti bendrų visai žmonijai idealų.

Jei taip, tai jokių būdu negalima pavadinti partuvišku ar fanatišku tokį pedagogą kuris į savo auklėtinių jaunas sielas skiepija tėvynės meilės diegus. Anaipol, jis elgiasi taip, kaip to reikalauja ne vien jo tautos gyvieji interesai, bet ir žmoniškumas.

Jeigu tėvynės meilė yra šventas dalykas ir ją reikia skiepyti auklėjimo būdu mokiniuose, tai šiuo atveju bet koks dirbtinumas, falsifikacija, „ura“ patriotizmas, jokių būdu neleidžiama. Tikslus, pagrįstas, ir stropus savojo krašto pažinimas, kaip galint visapusiškai, imant šį posakį geografišku, istorišku ir krašto mokslo supratimu, kultūrišku savo tautos sąlygų pažinimas ir skiepijimas mokiniuose riteriškumo bei karžygiškumo pasiryžimus. Štai kas padės mokiniuose užginti tikram patriotizmo diegui.

Argi nėra tam visapusiškos progos mokytojui? Dėstant dalykus iš įvairių mokslo šakų, galima tai puikiai pasiekti. Ypatingai per krašto mokslo bei aplinkotyros pamokas. Ir čia, iš tikrųjų, pakanka rimtai, taktiškai ir vaizdžiai mokytojui dalyką tikra šviesa mokiniams parodyti, kad ką nors nauja pasiektume. Šiuo atveju prisiminkime mūsų didžiojo tautos sūnaus Vinco Kudirkos žodžius, kuriais jis geriausiai nusako savo staigų atgijimą: „Gavau „Aušros“ 1 nr. Ėmiau skubiai vartyti ir neprisimečiau jau visko, kas man paskum darėsi: pamenu, kad atsistočiau, nuleidau galvą, nedrįsdamas pakelti akių į sieną savo kambarėlio — rodos, girdėjau Lietuvos balsą: „O tu, paklydėli, kur ligi šiol buvai?“ Pasidarė man taip graudu, kad apsikniaubęs ant stalo apsiverčiau. Paskum pripildė mano krūtine rami, smagi šilima. Pasijutau lietuvis esąs“. Būkime tikri, kad panašūs atgijimai, gal me tiek giliai sąmoningi, kaip mūsų tautos pionieriui Kudirkai, bet gana reikšmingi visam gyvenimui, turės įvykti kiekvieno auklėtinio sieloje, jei tik mokytojai sugebės tinkamai paveikti ir užgauti jos jautriausias vietas.

II.

Kam teko būti Žemaitijoje, tas galėjo pastebėti charakteringą to lietuvių krašto bruožą, būtent, ant kiekvieno kryžkelio yra kokio nors šventojo paminklėlis, koplytėlė ar šiaip smutkelis. O kiek įvairių pasakų, padavimų išgirsite iš vietos gyventojų — žemaičių... Tai gyva ir brangi medžiaga Lietuvos folkloro bei istorinės kolekcijos rinkėjams. Štai kur reikėtų semtis įkvėpimo ir medžiagos visiems tėvynės mylėtojams ir auklėtojams, norintiems iskiepyti vaikuose tikrojo ir kieto kaip granitas patriotizmo sėklą. O senutė Šatrija?... O Medvėgalis, Birutės ir Rambyno piliakalniai, argi neliudotojai mūsų garbingos senovės, argi auklėtiniai nerastų čia savo jaunoms sieloms reikiamos paspirties tikrajam lietuviškumu tarpti?...

Reikia su pasigailėjimu konstatuoti, kad mes, lietuviai — mokytojai, dar toli gražu nesame susirūpinę lietuviškojo patriotizmo auklėjimu savo mokiniuose, nes mums patiems trūksta išsiauklėjimo taja kryptimi. Neveltui mylimas Lietuvos dainius, Maironis, trokšta pažadinti praeities senelį ir išgirsti

jo gaivinančių pasakojimų apie Tėvynės garbingą senovę...

... Gal užklauskiau tada, kur tos kanklės auksinės
Vaidiliotų garsiu, kad jas pirštais užgaučiau
Užka stū krutinės nuo garsų įstabių!

„Sudrebėtų kapai! ne kapai didžiavyrių
Užmigdytų tarp girių, tik užšalusios mūsų
krutinės be žado, be idėjos, be vado...“

(„Poetos norai“ Maironis)

Mokytojo darbo dirva plati ir atsakinga. Todėl jis geriau, kaip niekas kitas, turėtų užsibrėžti savo darbų tikslą: — kodėl ir kam jis auklėja, moko? Jeigu kas atsakytų, kad mokytojo tikslas išauklėti iš vaiko pilna to žodžio prasme žmogų, pasakymas būtų neaiškus ir tiksliai neapibrėžtas. Mat, svarbu, koks iš vaiko bus pilietis, savo Tėvynės sūnus ir kaip jis Jai bus atsidėjęs dirbti. Ar vaikas jau iš mažens pamils savo tautiečių kalbą, ar ja didžiuosis ir ar sugebės prieš šmeižikus apginti? Ar prisidės prie gilesnio, prasmingesnio tautinės kultūros ugdy- mo, ar, pagaliau, reikalui esant, nepabijos kaip tikras karžygys už tėvynę numirti?..

Jei tokius klausimus pasistatys pedagogas sau prieš akis ir pasiryš neatidėliojant praktikoje vykdyti, tai Dieve jam padėk! Jis bus padaręs tai, kas iš jo reikalaujama tarpe bendrų mokymo - auklėjimo uždavinių.

J. Barkauskas.

Pažymėjimas: Nors redakcija supranta, kad šis straipsnis silpnokas ir ne visiškai nuosekliai plėtoja pagrindinę mintį, tačiau ji deda dėl paliestos temos svarbumo ir tikisi susilaukti daugiau taja tema straipsnių su griežtesne logika ir pilnesniu temos išplėtojimu.

Ką gali pasiekti „Karys“, lankydamas pradžios mokyklas.

Vienas garsus visuomeninkas yra pasakęs: „Ką norime įvesti į gyvenimą, tą pirmiau turime įvesti į mokyklą“. Pasakymo teisingumas ir vertė suprantama. Kokios dvasios norime turėti visuomenę, tokią dvasią reikia įdiegti į lanksčias mokinių sielas, kad jie užaugę sudarytų jau iš anksto numatytos dvasios visuomenę. Mokyklos visada gali išauklėti mokinius pagal savo tikslą, nes mokiniai pasiduoda mokyklos dvasiai.

Išgyvenę nepriklausomo gyvenimo dešimtmetį, daug ko prisiziūrėjom, daug išmokom. Daug kuo mes džiaugėmės, taipgi daug kuo mes pyktinomės. Daug ką mes pametėme ir dabar privalome ieškoti.

Gyvenimas margas, kaip pavasarį žydinti pievutė; laikas savo aštriais dantimis viską sugraūžia, kaip dalgelė pakerta pievos margumynus. Laikas visus mūsų nepasisekimus sugraūš. Bet visa tai kas praėjo, mums tinka tik tam, kad iš praeities mokydami kurtume geresnę ateitį. Tik tuomet tapsime tobulesni patys, o su mumis kartu ir visuomeninis gyvenimas. Visai netolima praeitis kupina įvairių netikslumų ir trūkumų. Mūsų visuomenė ir daugelis jos vadų, sugadinti svetimtųjų raugo, svetimoj įtakoj auklėti, įnešę į gyvenimą daug nesantaikos, steigdami visokias partijas, vieni prieš kitus organizuodami visuomenę. Išvados pasirodė labai apgailėtinos. Mūsų tautiečiai pritrūko vienybės, to brangaus sentėvių ypatumo, kuriuo seniau buvo išgarsinta lietuvių tauta.

Netekus vienybės, partiškai sufanatizėjus, prasi- dėjo tarpusavė neapykanta. Iš to viso pradėjo darytis visokių išgamų gaujos.

Prie to privedė srovių nesantaika, mums svetimas auklėjimas. Mažiau paliesta partijų raugo visuomenės dalis jau senai šaukte šaukia vienybės, sugyvenimo, visuomeninio darnumo!

Šis šauksmas nepraskambėjo kaip balsas tyruose, bet sulaukė pagalbos iš mūsų garbingosios kariuomenės, kuri 1926 m. pastatė Tautos priešaky tautinę vyriausybę, kuri gyvendina visuomenę vienybės dvasią. Prie to darbo prisideda spauda, kai kurios organizacijos. Labai daug gali tam padėti ir mūsų mokyklos, kurios stato pamatus visuomeniniam gyvenimui, nes kokie bus auklėtiniai, tokie bus ir piliečiai.

Tur būt, niekur tiek daug vienybės nėra, kiek mūsų kariuomenėje. Čia drausmė, pagrįsta vienybe, duoda jėgą, prieš kurią dreba vidaus triukšmadariai ir išorinis priešas. Tos vieningos šeimos organas „Karys“ pradėjo lankyti mūsų mokyklas. Už tai labai dėkingi mūsų mokytojai to sumanymo vykintojams, pasirinkusiems sumanymo vykdymą Vytauto Didžiojo, vienybės Apaštalo, metais, kuris mokėjo suvienyti ne tik lietuvių, bet ir kitas tautas nuo jūrų ligi jūrų.

„Karys“, lankydamas pradžios mokyklas, įkvėps mūsų mokytojams daugiau tėvynės meilės, jos garbės, tautos sargybos dvasios. Suteiks karingumo ūpo, iškeliant tautos karžygių nuopelnus. „Karys“, duodamas daug žinių apie vieningiausią šeimą — kariuomenę, paragins mokytojus būti vienybės skleidėjais pakrikusioj visuomenėj.

„Karys“ duos daug žinių apie kariuomenę, o mokytojas tai perduos auklėtiniais, tai mūsų kariuomenė susilauks jaunuolių, kurie bus pasiruošę daugiau, negu dabar nesusipratę analfabetai.

„Karys“ pasiėmė labai svarbų uždavinį priaugančios kartos auklėjime, ir jei mes mokytojai paremsim, o tai be abejo turim padaryti, tad susilauksim gražių vaisių. Tik noro, pasiryžimo ir ištvermės.

Mokyt. J. Mor—nas.

Argentina.

Jos plotas ligi 3 mil. kv. klm. Gyventojų turi per 10 mil. Sostinė Buenos-Ayres su 2.310.000 gyv. Iš vakarų apsupta didžiuliu Andų kalnynu, kuris apaugęs miškais. Vidury krašto didžiulės lygumos, pampasais vadinamos, su kviečių laukais ir ganyklomis. Čia yra milijonai akru valstybinės žemės, teikiamos kolonizacijai.

Šaly auginama daugiausia kviečiai, kukurūzai, linai ir avižos. Labai plečiasi cukraus ir vyno gamyba. Tačiau didžiausias šalies turtas — galvijai: arkliai, ožkos, avys ir kiaulės, kurie auga laukuose. Šaly daugybė skerdyklų ir šaldytuvų. Mėsa gabenama į visas pasaulio šalis.

Argentina yra nepriklausoma respublika. Joje vyrauja ispanai, todėl valstybinė kalba — ispaniška. Tikyba — katalikų, bet toleruojamos ir visos kitos tikybos.

Lietuvių laikraščių išeina: „Argentinės Lietuvis“, „Balsas“ ir kiti.

Nors vaizdeliuosė labai gražiai ir patraukiamai at- rodo tiek Brazilija, tiek Argentina, tačiau ir ten laimė ne visų laukia ir ne visiems sekasi. Daugiausia ir ten mūsų žmonės randa dar didesnį vargą ir skurdą, negu savajam krašte. Todėl bandymas važiuoti, vien tik svajonėmis susižavėjus, dažnai nebepataisomai su- ardo gyvenimą.

Iš Argentinos gyvenimo.

Laimės ieškotojai, pietus pavalgę, svajoja apie ateitį pasistatytuose naujoje tėvynėje „rūmuose“.

Kito laimės ieškotojo „rūmai“, tikrai šiek tiek kitam stiliui: žmona su vaikais irgi mėgsta pasvajoti apie juos laukiančius turtus.

Argentinos tyrų karalius gau ginčytis nė nebandyk — ištrauk maitai, smeigs pašonėn, arba Jei su juo mokėsi gerti ir būsi

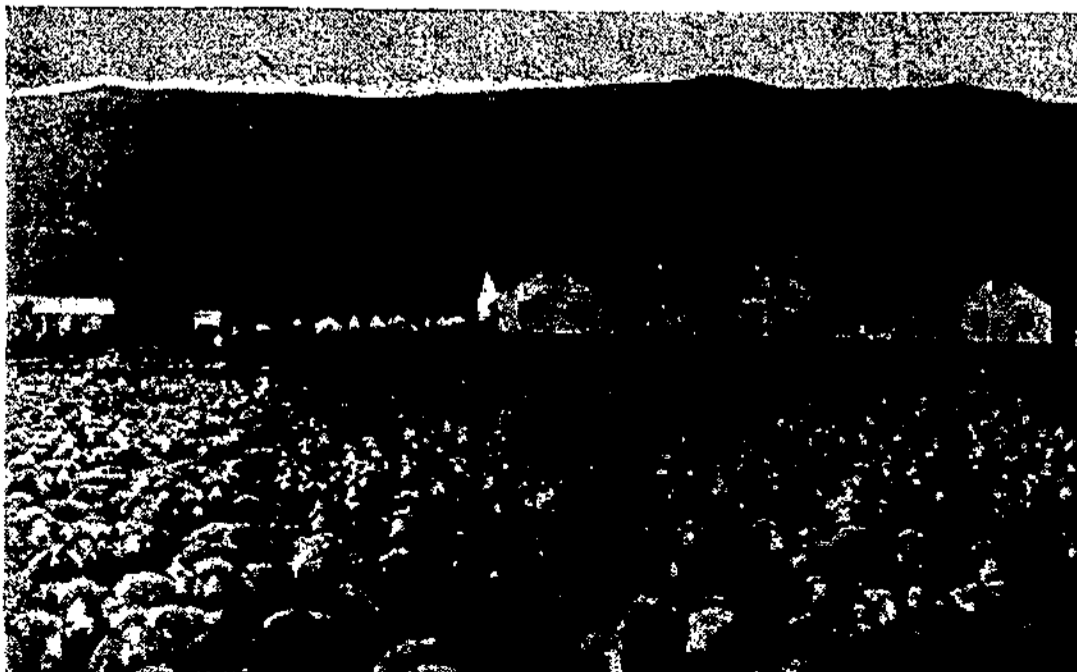

čas (Gaucho): su šiuo vyru kęs iš uždiržio durklą, kaip nudės iš savo ilgo „pištalieto“. Jam klusnus — bus tavo draugas.

„Draugiškas teismas:“ visai nesusipykę jaunikliai stoja peiliais apsišarvoję dvikovon, kad įsitikintų, kuris jų drąsesnis. Ramaus būdo mūsiškiai ypatingai to „bandymo“ bijo, nes dažniausiai tenka kailiu primokėti. O jei dvikova rimtai įvyksta, tai pasibaigia tikrai tuomet, kai vienas visai iš „fronto“ atsitraukia.

Šitie piliečiai pietums gamintis daug laiko negaišina: pačiuo čia pat besiganantį jautį ar karvę, patraukė peiliu po kaklu, išsikėpė ant žarijų ir pietūs paduoti. Kas „drąsesnis“, tas sugeba gečiau gabalą sau išsipiauti. Kitiems tas, kas nuo „ponų“ lieka.

Argentinos ūkininko avių būrys.

Tam tikri įtaisymai avims kirpti ir čia pat joms išplauti.

Žemaitukas*).

Arklio krašto tipas pareina nuo daugelio dalykų. Didelės reikšmės turi krašto gamta, tai yra jo klimatas ir dirva bei bendras krašto kultūros ir turtingumo laipsnis. Didelį vaidmenį vaidina individualė žmogaus, arklio šeimnininko, įtaka. Nesuderinto ir ne visuomet sąmoningo atskirų žmonių šeimnininkavimo vaisius mes matome šios dienos Lietuvos arklinių kystėje. Lietuvos arkliai šiandien savo masėje yra labai įvairūs, be tam tikro aiškaus tipo, neaukštos vertės, t. y. įvairių tipų ir rasių mišinys, nutolęs nuo gamtos, bet nerodąs tvarkos ir kultūrinio žmogaus darbo žymių. Kaip kokią labai nežymią išimtį sudaro kelių svetimų grynų veislių arkliai su apsisprendusiu tipu. Mes turime vos kelius šimtus ardenų, trakėnų ir t. t. (Klaipėdos kraštas randasi geresnį padėtį, kaip Didžioji Lietuva — ten vyrauja trakėnų veislės arkliai). Mūsų krašto prigimtos veislės atstovas tai žemaičių veislės arkliai, vadinamas žemaitukas. Deja, žemaitukų skaičius pas mus labai negausus; žemaitukas bendrai tapo retenybe, net žemaitukas savo tėvynėje ne visur yra žinomas.

Iš kur atsirado Lietuvoje pirmą kartą arkliai, tiksliai nėra nustatyta. Priimta laikyti, kad jis yra iš rytų atėjęs, kad jis yra giminingas tarpanui, laukinio tyrumos arklio rūšiai. Kelias amžius Lietuvoje pagyvenęs atėjūnas prisitaikė prie Lietuvos papročių ir pievų — sulietuvėjo. Lietuvai į istoriją įžengus, jos arkliai jau buvo garsūs, jau vaidino didelį vaidmenį. Lietuvos arkliai teko dažnai arčiau susidurti su kaimynų arkliais, su jais susigiminiuoti. Nuolatinės per 200 metų kovos ir santykiai su kryžiuočiais, turėjusiais gerų arkliai, kovos ir santykiai su rusais ir totoriais, turėjo palikti Lietuvos arkliai savo pėdsakų. Įvairūs užgrobti ar šiaip iš kaimynų atgabenti erzilai, reikia manyti, daugiausia arabų ar turkų kraujo, turėjo teigiamai atsilipti tam tikrai reikalinga tuomet kryptimi arkliai daliai. Tai buvo visuotinės ir nuolatinės karinės prievolės laikai, tų laikų karys tik su žirgu buvo įmanomas. Parako išradimas, sunkiųjų riterių laikams praėjus ir taktikai pakitėjus, dar daugiau pakėlė lengvo arklio reikšmę ir vertę. Tas periodas tai buvo Lietuvos arklio auk-

so amžius, Lietuvos arklio tipas tuomet apsisprendė ir sustiprėjo.

Naujesniais laikais interesas prie žirgo sumažėjo, jau nėra reikalo laikyti arklį vien karo tikslams. Arklys tampa labiau žmogaus bendradarbis, jo ūkyje darbus atlieka, bet vis dar amžiais išsilaiko vyriausias nusistovėjęs lietuviško arklio vaizdas. Jau mūsų laikais, prieš dabartiniam amžiui prasidedant, atsiranda Lietuvoje nauja kryptis — Vakarų Europos sunkiojo arklio įtaka. Lietuvos arkliai visuomet buvo vertinamas kituose kraštuose, taikos metu jis buvo žymus prekybos objektas. Sunkiųjų arkliai mes išsileidome per komercines kombinacijas, mes buvome pasiryžę gerą biznį padaryti su prūsais, kurie ieškojo didelių arkliai. Atėjęs pas mus belgas, vietomis visai išstūmė pirmą kartą vietinį tipą. Apie Tauragę ir Eržvilką sunkūs arkliai įgijo pilietybės teisių ir dabar, kai vokiečiai užsitvėrė nuo mūsų didelių arkliai mums nepakeliamais mūtais (iki 1.200 litų už arklį), ir mūsų belgų nebeperka, o smulkesnis arkliai vis tiek ten visai neneigiamas. Smulkiųjų veislių mišinio priviso bendrai labai daug. Principe sąmoningas kraujo maišymas — metizacija — gali būti naudingas ir praktiškas metodas, ypač jeigu reikalinga arkliai tam tikram vartojimo tikslui gauti. Lietuva neišlaikė linijos. Ji vartoja metisus veislei, nemokėdama padaryti tinkamą atranką ir tuomet metisai surenka visas savo protėvių ydas ir trūkumus. Rezultate dabar mes girdime, kad dideli arkliai labai atpigo, kad mažiukai geriau perkami. Taip apsirėškia reakcija prieš netikslią metizaciją. Gamta čia nepadėjo, kadangi tas darbas išsėina priešingai Lietuvos gamtai. Rytų Lietuva pamėgo risoką ir priveisė jo metisus. Paprūsė susigiminiavo su trakėnais. Iš Vilniaus valdiškos arklidės kraštas gaudavo, be belgų, dar anglų gryno kraujo ir puskraujų, bei arabų. Ta pati įtaka ėjo iš privačių žirgynų, kurie gamino lengvą, kilnų arkliai važiuoti ir kariuomenei joti. Remonto arkliai turėjo gerą kainą (iki 600 rublių — 3.000 litų) ir šiaip greitai geresniam arkliai buvo gera rinka. Aišku, kad tuomet, kai didelis arkliai buvo madoje, vietinis nedidelis arkliai neturėjo galimybės apginti savo pozicijos.

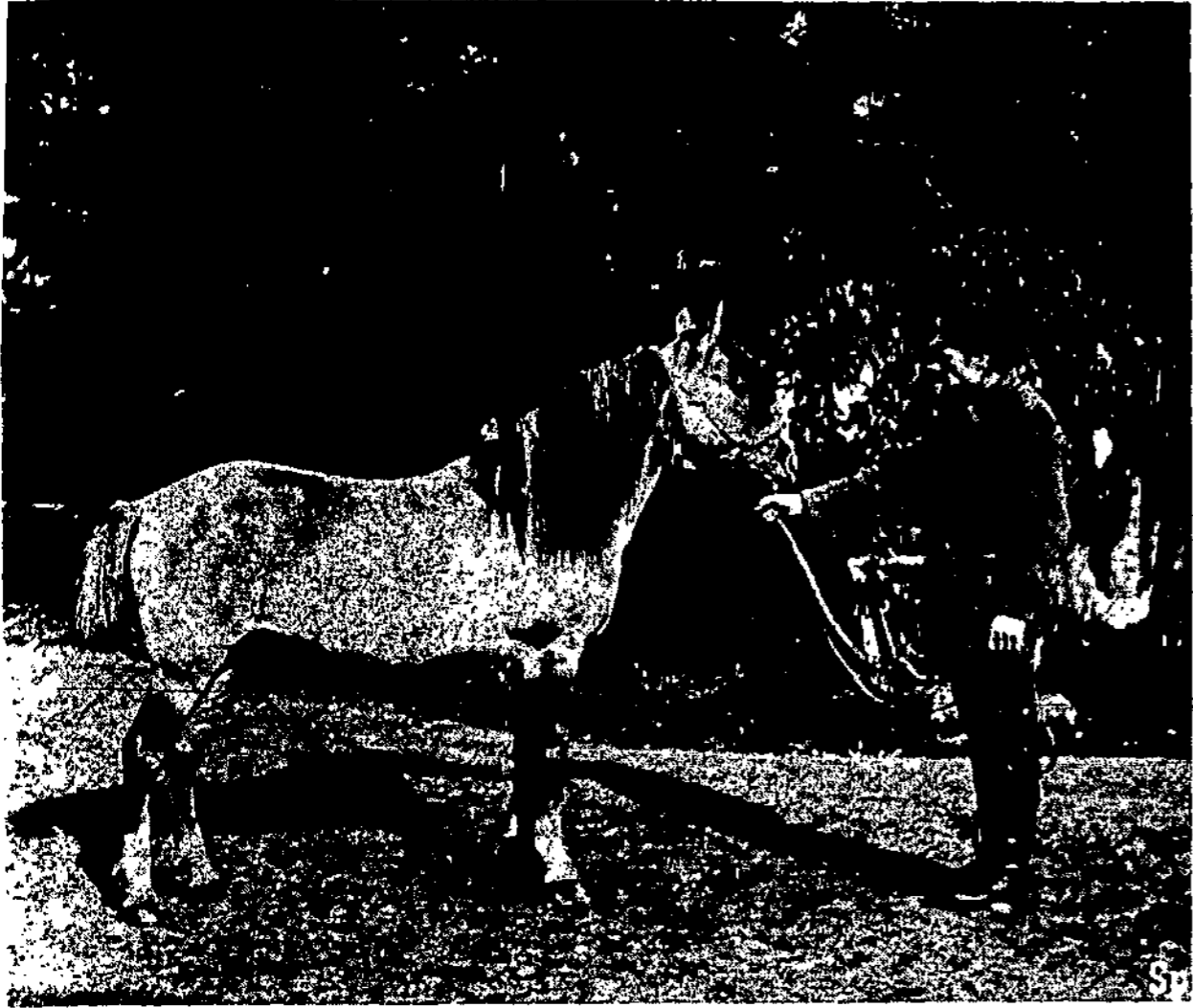
Iš visos Lietuvos tik Žemaitija pasiliko šiek tiek senoviškam arkliai ištikima. Tas galima paaiškinti tuo, kad ūkininkas čia yra labiau konservatyvus, kad šitam krašte, kuris dar neseniai išgirdo garvežio balsą, kaip tik tolimesniam susisiekimui buvo reikalingas greitas ne lėpus ir ištvėringas arkliai (juk čia 100 kilometrų atstumas greit nuvažiuoti tai buvo priprastas dalykas, tam uždaviniui sunkūs arkliai nepritaikinti), kad Žemaitijoje atsirado įtakingų žmonių, kurie, supratę žemaitukų reikšmę, dėjo pastangų tą veislę atgaivinti ir palaikyti.

Žemaitukas pasižymi puikiausiomis ypatybėmis. Žemaituko tipingiausias plaukas — palšas, pilkas, bėras, su dryžiu per nugarą, juodas. Jo galva charakteringa, mažoka, graži, akys sumanios, pilnos gyvumo ir energijos, kakta plati, kaklas trumpas ir

Mūsų valstybinio žirgyno žemaitukai.

*) Čia dedame straipsnį didelio mūsų žemaituko prieteliaus ir žinovo. Kelliamasai tame straipsny klausimas labai yra įdomus ir aktualus, todėl manome, kad tiek kariai, tiek kiti „Kario“ skaitytojai susidomės tuo reikalu ir padarys tam tikrą praktiškų išvadų.

Erzilas „Žemaitis Giedraitis“, nuosavybė Č. Milvydo. (Foto vet. gyd. St. Jankausko).

platus, krūtinė plati, nugara tiesi, juosmuo gerai išsivystęs, šonkauliai statinuoti, užpakalis apvalus, kiek nuleistas, uodega neaukštai pastatyta, kojos sausos ir stiprios, keliai platūs, kanopos ideališkos, karciai ilgi, plaukai tankūs. Žemaitukas, tai arklys gražus, grakštus, smagus ir skaruotas. Darbe jis labai stiprus, išvermingas, drausmingas ir jaukus. Šeriant labai pigus ir nelepus, ligoms atsparus. Čia žodžiais nupieštas vaizdas atsilieka nuo faktino to maloniausio arklio išpūdžio. Jį visiems verta pažinti, reikia išmokti išrinkti. Žemaitukas tai nedidelis arklys. Dabartinis jo ūgis apie 138 cm. (130 — 145 cm., retai daugiau). Jis yra giminingas estų kleperui ir suomių arkliui. Tie arkliai už mūsų žemaituką yra didesni. Žemaitukas už juos gražesnis, tur būt nuo kilnaus rytų kraujo, kadaisė prilieto ir mūsų arklio pasisavinto. Žemaituko mažesnis ūgis reikia paaiškinti kaip tik Žemaitijos gamtos neturtingumu.

Su žemaitukų vardu yra surištas kunigaikščių Oginskių vardas. Irenėjus Oginskis, didelis to arklio mėgėjas ir žinovas, daug prisidėjo prie tos veislės atgaivinimo ir platinimo. Jis išlaikė daug erzilų, kuriais dovanai naudojami apylinkės ūkininkai, ruošė Rietave parodas, skirstė dideles dovanas 1881 m. Raseiniuose buvo įsteigta Žemaičių veislės arklių auginimui skatinti draugija. Pirmininku buvo Irenėjaus sūnus Bagdonas. Draugija dirbo devynerius metus; galų gale (labai charakteringa anais laikais) ji pasidavė bendrai srovei ir persitvarkė į draugiją važiavimo arkliams augini ir pradėjo metizaciją. Tuomet kunigaikštis įsteigė atskirą draugiją Rietave, kuriai mokėjo rasti paramos pas rusų

valdžią, ir tęsė savo darbą. Užėjo karas ir žemaitukas daug nukentėjo nuo okupacijos, geriausi egzemplioriai buvo išvaryti į Vokietiją. Po karo mėgėjai vėl grįžo prie žemaitukų idėjos ir 1929 metais tam pačiam Rietave Žemės Ūkio Rūmai suruošė žemaitukų parodą; ta paroda, deja, turėjo tik vidutinišką pasisekimą.

Lietuvos valdžia yra tiesiogiai susirūpinusi žemaituku. Buvusiam Oginskių dvare Plungėje ji įsteigė žirgyną. Tas žirgynas, kur dabar laikoma iš viso 5 — 8 suaugusių erzilų, 15 — 20 kumelių ir tinkamas prieauglio kiekis, turi svarbiausią uždavinį tirti žemaituką. Pažinti jo veislės ypatybes ir jo paveldėjimą, daryti bandymus su įvairiomis turimos medžiagos kombinacijomis, moksliskai tą arklių šeriant ir einant prie jo ūgio padidindami. Žirgyne didžiausios simpatijos turi jau dabar apysenis bėras erzilas „Patrimpas“, visose parodose apdovanotas aukščiausiomis dovanomis. Be „Patrimpo“ labai populiarius yra lengvesnis su tam tikrais arabų kraujo apsiereškimais „Juodas Erelis“. Iš šiųmetinių treigijų labai daug vilties duoda bėras „Patrimpo“ sūnus. Plungės žirgynas yra vedamas specialisto - žinovo ir gero praktiko — veterinarijos gydytojo p. Šniukštos. Kasmet rudenį žirgyno medžiaga apžiūrima tam tikros Žemės Ūkio Ministerijos komisijos, kuri sprendžia apie veislinės medžiagos kombinacijas, nustatant kiekvienai kumelei sekančiam sezonui erzilą, taip pat apie žirgyno sudėties permainas ir apie prieauglio likimą. Jauniems erzilams komisija daro taisyklių nustatytą bandymą. Tam tikras erzilų skaičius lieka pačioje Plungėje žirgyno reikalams ir apylinkės auginojams aprūpinti. Erzilų perteklius yra išleidžiamas į kergimo punktus kergimo sezonui. Erzilai perleidžiami ūkininkams dovanai. Tik ūkininkas turi pats atsiimti iš žirgyno erzilą ir atgabenti jį atgal. Visos pajamos nuo kergimo eina erzilo laikytojo naudai. Laikytojas turi tinkamai erzilą šerti ir jį gerai prižiūrėti, kaip sveiką, o tuo labiau susirgusį. Ūkininkas turi teisės arklių panaudoti savo ūkio darbams, bet negali jo varginti. Erzilų ūkininkams paskyrimas įvyksta pavasario pradžioje. Apie tai skelbiama laikraščiuose; dėl erzilų

Mūsų valstybinio žirgyno arklidės Plungėje (buv. Oginskio dvare).

paskirstymo sprendžiama iš gautų pareiškimų, parenkant erzilams tinkamiausias sąlygas.

Be Plungės žirgyno, didžiausias ir įdomiausias žirgynas, tai p. Č. Milvydo, jo dvaras prie Radviliškio ir Varnių. Pas p. Milvydą veikia garsus „Žemaitis — Giedraitis“, kurio atvaizdą čia dedame. Taip pat reikia pažymėti p. St. Narutavičių, kaip žemaičių širdingiausią draugą.

Vietinio arklio Lietuvai reikšmė yra neabejotina. Mums reikalingas arklys, surištas su mūsų gamta ir pripratęs prie mūsų darbo ir pašarų. Tik smulkiam arkliui yra vieta smulkiuose ūkiuose, jis ten turi būti brangintinas, kaip tik dėlai to, kad jis yra smulkus. Mes turime dėti pastangų tam tikrą kiekį gerų, smulkių arklių — jų geriausias atstovas tai žemaitukas — turėti Lietuvoje. Žemaitukas ir bendrai smulkus arklys turi daug priešų: pirmas tai pamiršta aukščiau metizacija ir dažnai logika nepamatuotas prie didesnio arklio pakrypimas, antras — tai tų arklių žymus eksportas, per kurį mes nustojaime gerų darbininkų, bet ir geros veislinės medžiagos; veislinės medžiagos stoka susidaro dėl to, kad į užsienį išeina daug puikiausių jau iškastruotų jaunų erzilų ir neduoda krašto taip reikalingam tipui plėstis. Reikia pažymėti, kad mažų arklių išvežimas energingiau eina todėl, kad, kaip jau aukščiau pamiršta, didelio arklio eksportas į Vokietiją muitais suvaržytas. Trečias svarbus priešas, tai ūkininkų nesupratimas dėl žemaituko darbo pigumo.

Prie Žemės Ūkio Rūmų pradėjo veikti vietinių arklių gerinimo draugija. Ji stato sau tikslą pagaminti vietinį Lietuvos darbo arkli, praktišką ir ne per didelio ūgio. Draugija ves tam tikrą propagandą už tokį arkli, laikys savo instruktorių. Ji registruos atitinkančią jos tikslus erzilų ir kumelių medžiagą, ji stengsis steigti kuo daugiausia kergimo punktų. Ji turės surasti jau esamus gerus erzilus ir tokių erzilų laikymą ir vartojimą ji stengsis įteisinti, globoti bei morališkai ir kiek galėdama materialiai remti. Draugija tikisi su Žemės Ūkio Rūmų pagalba įsteigti daug naujų kergimo punktų su

žemaičių veislės erzilais. Tokiu būdu bus kiek sustabdytas tinkamų erzilų eksportas, jeigu žmonės galės čia krašte juos gerai parduoti.

Šį rudenį, pagal naują kergimui tvarkyti įstatymą, įvyks erzilų tikrinamosios komisijos erzilų apžiūrėjimas. Reikalinga, kad komisija žemaičio ar šiaip gero vietinio arklio kraštui reikšmę įvertintų, jų kuo daugiausia paliktų.

Žemaitukui dažnai prikišamas jo mažas ūgis ir statomas reikalavimas ūgį padidinti. Čia gali būti įvairių nuomonių. Kaip jau aukščiau yra pasakyta, kaip tik tas mažas ūgis tam tikrose aplinkybėse yra brangus. Iš kitos pusės — žemaitukų daliai ūgį padidinus, jų veikimo sfera galėtų padidėti. Reikalinga manyti, kad žemaituko Telšių apskrity padidinimas yra labai nelengvas dalykas. Šimtmečiais Žemaitijos aplinkybės jį mažino, kelių metų neužtenka jam sustambinti. Bendrai, norint iširti žemaituko padidavimo galimybes, gal reikėtų jį pabandyti auginti kur kitur, ant Nemuno pievų ar gal dar toliau — Belgijos tomamilčiais, t. y. fosforu ir kalčėmis persunktose ganyklose. O gal būt dirbtinai padidintas žemaitukas jau nebebus tas malonus neuilstamas ūkininko draugas?

Krašto apsaugos atžvilgiu žemaitukas taip pat yra labai reikalingas arklys. Gurguolei mūsų sąlygomis geresnio arklio nereikia; per didįjį karą mūsų smulkūs arkliukai — vokiečių vadinami „Panie — Pferd“ — su didžiausiu pasisekimu pakeitė daug nusivariusių kadrinių vokiškų arklių. Kavalerijai ir artilerijai smulkus žemaitukas tikti negali. Šios dienos kavaleristo švoris yra jam per didelis, sunkiai vežti jis turi per mažai masės. Bet tinkamiems arkliams pagaminti žemaitukas sudaro geriausią pamatą. Su anglais išeis puikus raitelis, su lengvesniais ardėnais — geras artileristas pats žemaitukas, artimos artojo giminės, lengviau išsivers negavęs savo eilinės porcijos avižų, lengviau pakels mūsų vėjus, lietus ir šalčius, nekaip šiltuose tvartuose užaugintas vakarų arklys, pripratęs visuomet savo laikui gauti gerų avižų.

L. M.

Pranešimas apie mūsų pienininkystę.

Sausio mėn. 30 d. Centralinė Lietuvos pieno perdirbimo bendrovių sąjunga surengė Lietuvos viešbuty spaudos atstovams trumpą pranešimą tema „Lietuvos pieno ūkis ir jo perspektyvos“. Į paskaitą atvyko ne tik Lietuvos spaudos atstovai, bet ir užsienio. Ponas Glemža trumpai apibūdino mūsų pieno ūkį dabar ir ateity. Iš jo įdomio pranešimo paaiškėjo, kad, arklių pareikalavimui į užsienį sumažėjus, paskutiniu laiku mūsų ūkininkai pradeda daugiau kreipti dėmesio į raguočius mėsos ir pieno produktų gamybai. 1914 m. Lietuvoj buvo skaitoma raguočių — 918.000, 1919 m. — 480.000, 1922 m. — 955.000, 1924 m. — 1.285.000, 1926 m. — 1.396.000 ir 1928 m. — tiek pat. Kuo toliau, tuo gyvulininkystė pas mus keičiasi geroj pusėn. Iš minimo skaičiaus 60% yra melžiamų karvių. Išvežta iš Lietuvos į užsienį pieno produktų (skaitant tonomis): 1925 m. — pieno 888,2 sviesto — 932,3, sūrio — 1030,6; — 1926 m. — pieno — 2622,9, sviesto — 1746,8; sūrio — 601,9; 1927 m. — pieno — 4031,7, sviesto — 2051,3, sūrio — 628,9; 1928 m. — pieno — 5697,4, sviesto — 2650,6, sūrio — 709,4; 1929 m. — pieno — 9031, sviesto — 4084, sūrio — 583.

Toliau paaiškėjo, kad nuo 1925 m. pabaigos Vokietija įvedė įvežamus multus sūriui ir sviestui, o pienas įvežamas be multo. Todėl artimesnėms nuo Vokietijos sienos rajonams yra išskaičiavimas vežti į Vokietiją pieną.

Nuo 1924 m. į pieno ūkio darbą pradėdama įtraukti plačioji ūkininkija. Prasideda aktingas kooperatyvinių pieno perdirbimo bendrovių steigimas ir pieninių statymas. 1926

m. arti 200 kooperatyvinių pieninių pradėjo veikti. Minimos pieninės davė pradžią organizuotai ir planingai sviesto gamybai. 1927 m. pabaigoj buvo įvesta valstybinė sviesto kontrolė. Pieno perdirbimo bendrovės atstovauja Centr. Lietuvos pieno perdirbimo bendrovių sąjunga (sutrumpintai Pienocentras). P. J. Glemža priminė, kad pieno produktų išvežimas į užsienį, reikia tikėtis, kasmet kil. 1934 m. bus galima išvežti sviesto iki 15.000.000 klgr. Daugiausia minimumų produktų išvežama į Vokietiją. Pienocentras 1929 m. yra išvežęs sviesto į: Vokietiją — 70,42%, Angliją — 26,27%, Daniją — 2,32%, Šveicariją — 0,97% ir kitas šalis — 0,02%.

Pienocentras, kreipdamas dėmesį į mūsų pieno produktų išvežimą į užsienį, taip pat rūpinasi ir viduj gyventojus aprūpinti sveikais produktais. Iki šiol miesto gyventojai dažnai būdavo apgaudinėjami falsifikuotais pieno produktais. Pienocentras rūpinasi tai pašalinti ir stengiasi miestus aprūpinti sveikais produktais. Tam tikslui naudojasi naujaisiu išradimu — pieno pasterizacija. Ši pasterizacija syarbi dar ir tuo, kad užmuša bakterijas, nesumažinant pieno maistingumo. Žemės Ūkio Akademija pirmoji įsteigė moderniausią pasterizacijos punktą ir atėjo į pagalbą Pienocentrai, sutikdama pasterizuoti pieną Kauno miestui. Pienocentras dabar kasdien išvežioja pieną Kauno gyventojams į namus. Be to, pasterizuotas pienas turi ir tą savybę, kad jo nereikia virinti penint kūdikius. Tokį pieną kūdikiams geriau virškina, kaip šutintą. Tai patvirtina ir gydytojai.

Apskritai, Pienocentras rūpinasi steigti miestuose pieno produktų krautuves, kur būtų pardavinėjami sveiki, nefalsifikuoti, produktai.

KARIUOMENĖS

Ponia Landsbergienė,

uoli kareivių rėmėja jų pasilinksminimuose, šventėse. Ji jau senai žinoma, dar iš lietuvių tremtiniams šelpti komiteto veikimo Vilniuje ir mūsų kariuomenės kūrimosi pirmųjų dienų. Ji ir dabar dar uoliai dirbuojasi Klaipėdos įgulos kareivių šelpimo darbe. Šiais metais, kaip kareivių Kalėdų eglutei rengti komiteto pirmininkė, organizavo dovanų rinkimą Klaipėdoje.

1 pėst. D. L. K. Gedimino pulkas. Sausio mėn. 25 d. kino „Lyra“ salėje pulko scenos mėgėjų kuopelė, režisuojant kpt. Rugiui, pastatė kareiviams 2 komedijas: „Per žemas laipsnis“ ir „Garsus gydytojas“. Artistai rolės atliko patenkinamai. Vaidinimo pasižiūrėti atvyko karininkai, keletas ponių ir kareiviai. Kareiviai gardžiai prisijuokė. Vakarą išlaidas sutiko padengti pulko švietimo vadovas kun. Balandis. Scenos mėgėjai tokių pramogėlių galėtų dažniau suruošti, tik gaila, kad pulke nėra salės. Visuomet salė prisėdinti, mokant po 50—60 litų ir tai tik dienos metu. Norint pasamdyti salę visam vakarui, reikia mokėti 150—200 litų. Tam reikalui lėšų pritrūksta.

Šiais metais šis klausimas bus lengvesnis, nes pulko vadas iš pulko ekonominių sumų salės samdymui ir grimui paskyrė 1000 litų. Kadangi Ukmergėje yra tik vienas grimorius, todėl jį pasinaudoti taip pat brangiai kainuoja, būtent, 30—40 litų už nugarinimą kelių artistų.

Vasario 16 d. scenos mėgėjai taip pat ruošiasi ką nors pastatyti.

J. A.

2 artilerijos pulkas. Sausio mėn. 26 d. karių klube buvo kareiviams paskaita. Paskaitą laikė Kėdainių gimnazijos direktorius, žinomas Lietuvos zoologas p. Elisonas. Paskaitos tema „Laukinių žvėrelių naudingumas“. Skaitytojas trumpais bruožais supažindino su Lietuvos laukiniais žvėrimis, kurių vieni jau išnyko, o kiti baigia nykti. Supažindino, kaip elgiasi kitos Europos valstybės, kaip kitur tvarkomas naudingų, t. y. kailinių žvėrelių ūkis ir kokią iš jų ūkių naudą turi. Tą visa priminęs nurodė, kokią mes žalą darome sau ir savo kraštui neišmintingai naikindami paskutinius savo krašto brangiuosius žvėrelius. Ragino, grįžus į kaimą, prisiminti šių žvėrelių naudą ir dar kitiems patarti saugoti nykstančius žvėrelius, leisti kuo daugiau jiems veistis ir, tik prisilaikant išleistų medžioklės taisyklių, juos medžioti. Tik mokėdami nykstančius žvėrelius saugoti, mokėdami juos įvertinti, netrukus už jų kailius turėsime gražaus pelno. Paskaita buvo nuoširdi, įdomi ir visiems klausytojams suprantama. Visi kariai paskaita buvo susidomėję. Baigus paskaitą, dėkodami p. Elisonui, sušuko garsų valio. Patartina dažniau suruošti kareiviams panašių paskaitų, kurios supažindintų su mūsų užmirštais gamtos turtais ir jų saugojimu.

Nuo sausio mėn. 20 d. pulko rajone veikia, savo jėgomis įrengta, pulko čiuožykla. Čiuožykla naudojasi pulko kariai ir Kėdainių miesto visuomenė. Bilietų kainos: suaugusiems — 50 cnt., mokiniams ir vaikams — 25 cnt., kariams — nemokamai. Pelnas skiriamas švietimo reikalams.

Ant.-Ferd.-Max.

7 pėst. Ž. K. Butegidžio pulkas. Mokomosios kuopos išleistuvės. I. 25. įvyko pulko mokomosios kuopos išleistuvės. Po egzaminų visi baigusieji nuvyko į bažnyčią pamaldoms. Grįžus į kareivines, pulko vadas, po atitinkamos prakalbos į baigusiuosius, pabrėžęs jų pareigas ateityje su tokiais pat kareiviais, bet būsimais jų valdiniais gyvenant

ir juos mokant, rodant savo pavyzdį ir teikiant mokomojoje kuopoje įgytas žinias, įteikė kuopos baigimo liudymus

Vakare baigusieji turėjo vakarėlį.

Šios laidos pirmuoju baigė Klaipėdos krašto savanoris eilinis J u n k e r i s, j. puskarininkio laipsniu.

Kariškos filmos Klaipėdoje. Šiais metais sausio 15 d., ryšy su Klaipėdos krašto atvadavimo 7 metų sukaktuvėmis, be visų kitų iškilmių, kurios buvo pradėtos iškilminga šaulių paskaita, pamaldomis prie žuvusiųjų paminklo, bendrais pietumis ir koncertu su linksmąja dalimi, buvo Vyr. Štabo Spaud. ir švietimo Skyriaus atsiųstos kariškos filmos. Filmų pirmoji dalis prasideda Klaipėdos sukilimo vaizdais ir toliau eina pirmo žuvusio Lietuvos kareivio paminklo atidengimo ir kariuomenės gyvenimo vaizdais.

Filmų pasižiūrėti buvo atvykę visi iškilmių dalyviai, kurių tarpe gubernatorius ministeris M e r k y s, įgulos viršininkas pulk. G e n y s ir k. aukšti svečiai bei sukilimo dalyviai, visuomenės veikėjai. Daugumas sukilėlių filmose matė patys save, kuriems publika karštai plojo.

Žiūrėtojai buvo labai patenkinti dar tuo, kad turėjo progos arčiau pažinti mūsų kariuomenės gyvenimą.

Filmą aiškino pats Spaudos ir švietimo Skyr. viršininkas pulk. leit. Š a r a u s k a s, kuris, kaip buvęs sukilėlis, dalyvavo šventės iškilmėse.

Kitą dieną tos pačios filmos buvo rodomos Klaipėdos įgulos kareiviams.

I. J.

Pirks kariuomenei tinkamus arklius.

Nuo vasario mėnesio 10 dienos Klaipėdos krašte bus supirkinėjami kavalerijai tinkami arkliai. Perkama bus šiose vietose: vasario 10 dieną Klaipėdos turgavietėje; vasario 11 dieną Priekulės turgavietėje; 12 dieną Pagėgių turgavietėje; vasario 13 dieną Šilutės turgavietėje. Arkliai privalo atitikti šias sąlygas: ūgis nuo 155 iki 165 cm. imtinai, amžius nuo 4 iki 6 metų imtinai. Gėro kūno sudėjimo. be jokių trūkumų. Pinigai bus mokomi vietoje. Balti arkliai, širmi, margi visai nebus perkami.

J. Velička.

IŠ ŠAULIŲ GYVENIMO.

Vilkijos šaulių būrys. Vilkijos šaulių būrio metinis susirinkimas įvyko sausio mėn. 19 d. (už 1929 m.), į kurį atvyko ir rinktinės vadas kap. Goncerauskas. Senoji būrio valdyba padarė pranešimą apie savo 1929 m. veikimą. Ap-svarstyti einamieji reikalai ir išrinkta nauja valdyba 1930 m. Į naują valdybą išrinkti mok. Žemgalių Jaunutis, mok. Pranas Pupa, Stasys Barysa ir mok. Jonas Krikščiūnas. Į revizijos komisiją: mok. Ona Mitikaitė, Matas Asanavičius ir mok. Antanas Laurinaitis. Rinktinės vadas naujai valdybai palinkėjo, kad per šiuos 1930— Vytauto Didžiojo — metus naujoji valdyba imtųsi darbo smarkesniu tempu, negu pereinamais metais, kaip krašto kultūrinimo, taip ir karinio parengimo srityje. Dalyvavęs susirinkime 1 gusarų pulko karininkas apžiūrėjo būrio raitininkų skyrių, patikrino arklius ir pačius raitininkus.

Susirinkimo metu buvo dvi paskaitos: Klaipėdos 7 metų išvadavimo sukaktuvių minėjimas ir Vytauto Didžiojo jubiliejaus metai. Paskaitas laikė: šaul. mok. Laimingas Žemgalių Jaunutis — Vytauto Didžiojo jubiliejaus metai ir šaul. mok. Pranas Pupa — Klaipėdos sukaktuvių minėjimas. Pradedant paskaitas, gerb. prelegentas Pupa paprašė susirinkusių atsistojimu pagerbti žuvusius Klaipėdos sukilėlius ir karius dėl nepriklausomybės.

Šiais metais ir spaudos talka pakenčiamai praėjo: išplatinoma 200 egz. „Mūsų Kalendoriaus“, apie 100 egz. „Žvalgo užrašų“, surinkta per 20 „Trimito“ prenumeratų ir keletas „Kario“.

Paskutiniu laiku susirūpinta steigti sanitarinius kursus. Jau yra pasižadėjusių šios srities žinovų laikyti paskaitas ir jau užuomazga daroma.

Šaulys Stasys.

KARIUOMENĖS UGNIAGESIAI

Gaisrų fronte. Sausio antroji pusė pasižymėjo gausiniais gaisrais. Pora gaisrų buvo kareivinių rajonuose.

Marijampolė I. 24 d. arti 1 val. 30 min. kilo gaisras 9 pėst. pulko mediniame vieno aukšto name. Pulko ugniag. k-da, atvykus į gaisro vietą, rado stogą ir lubas degančias. 4 val. gaisras buvo užgesintas, sienas pavyko apgesinti ir jos liko beveik sveikos. Gaisras kilo, tur būt, dėl blogos krosnies ir perdaug įkaitinto pečiaus. 2 ugniagesiai lengvai apdegino rankas. Gesinimui vadovavo k-dos v-kas leit. Jaruševičius.

Kaune I. 25 d. 13 val. 30 min. ryšių bataliono k-da ir Kauno miesto k-dos šančių skyrius buvo iššauktos į kilusį šančiuose karišk. fligelyje Nr. 56 gaisrą. Gaisras likviduota pačioj pradžioj.

Daugiau teko pasidaruoti, padedant civilėms gaisrininkų komandoms gesinti gaisrus miestuose.

Kėdainiuose I. 19 d. 0 val. 30 min. Jovainių gatvėje užsidegė namai Nr. 18. Gaisras kilo dėl neužgesintų anglių. Atvykę 2 art. pulko ir savanoriai ugniagesiai per pusvalandį likvidavo gaisrą. Sudegė vien namų gonkos. Nuostoliai maži.

Jonavoje I. 2 d. nuo 0 val. 30 min. iki 6 val. atskiros pėst. kuopos komanda padėjo savanoriams gaisrininkams gesinti didelį gaisrą Landmano dirbtuvėje. Apdegė mūrinė džiovykla ir sudegė visos džiovykloje buvusios lentos. Ugniagesių pastangomis pašalintas didelis pavojus ten pat esantiems mediniams trobesiams. Kuopos k-dos v-kas vyr. leit. Meškauskas. Karo butų skyrius rūpinasi greičiau nupirkti kuopai stiprų rankinį siurbli, tuo tarpu k-da turi paskolintą iš miesto savanorių siurbli.

Kaune I. 24 d. 3 val. užsidegė Fišienės rūbų džiovykla šančiuose, Sodų g. Nr. 54. Į gaisrą nuvyko Kauno miesto komanda (šančių skyrius ir centrinė), kar. ugn. inspektorius ir ryšių batal. k-da. Gaisras tuoj likviduotas.

Pagaliau, **Kaune I. 27 d.** apie 20 val. prasidėjo gaisras žydų vaikų prieglaudoje, Pilies g. Nr. 13. Gaisrininkai pavėlavo, nes 1) jiems negreit pranešė apie gaisrą ir 2) miesto valdyba nepranešė apie vedamus tame rajone kanalizacijos ir vandentraukio darbus. Teko ieškoti kelių, kuriais galima privažiuoti prie gaisro. Degė II aukšte, o vaikai (arti 50) jau miegojo savo lovose III aukšte. Prasidėjus gaisrui, kilo baisus sumišimas. Dalį vaikų išnešė prieglaudos tarnautojai, kitus ugniagesiai. Kambariuose buvo daug dūmų ir vaikų gelbėjimas buvo sunkus. Keletas vaikučių nukentėjo ir susirgo. Vienas visai užtroško. Jis buvo nubėgęs su savo šuneliu į prausyklą ir ten žuvo nuo smalkių ir dūmų. Ugniagesiai rado vaikelį, apkabinusį savo ištikimą draugą. Abu be žado. Atgaivinti vaiko nepavyko.

Darbavosi miesto ugniagesių ir dvi savanorių gaisrininkų komandos, brand-majorui Maksimovui vadovaujant. Iš kariuomenės ugniagesių buvo išaukti: inspektorius ir 1 gusarų pulko kirvininkai. Šis gaisras parodė visiems ugniagesiams priešdujinių kaukių svarbą. Netrukus jos bus įvestos visose kariuom. ugn. komandose.

Kiti apie mus. „Lietuvos Gaisrininko“ 1 nr. randame atskirą skyrių „Kariuom. ugniagesiai“. Redakcija pažymi, kad kar. ugniagesiai sudaro Lietuvoj 10 — 13% visų krašto gaisrininkų ir nurodo, kad „tarp kar. ugniagesių ir savanorių ugn. vadovybės tiek centre, tiek vietose — provincijos miestuose, palaikomi nuo pat pradžios širdingi draugiški santykiai. Kariuomenė daug mums padėjo, padeda ir dar daugiau padės ateityje... Tai yra tikrasis mūsų savanorių komandų mokomasis batalionas“.

Moksleiviai ir mes. Tas pats žurnalas rašo apie ugniagesybos propagandą mokykloje. „Būtinai reikia įvesti privalomą ugniagesybos žinių dėstymą mokykloje, nors ir suglausta forma (bent vieną valandą savaitėje)... dažniau lankyti vietines ugniagesių organizacijas, steigti atskiras mokinių ugniagesių organizacijas... Galima iš anksto pasakyti, kad jaunuomenė tuo reikalu greit susidomės. Kariuom. ugniag. k-dų viršininkai daug gali padėti mokiniams šioj srityje. Reikia palaikyti pedagogų ir mokinių pastangas, kuriant mokinių ugniagesių kuopeles. Apskričių miestuose patogu steigti šias kuopeles prie dalių ugniagesių komandų. Ruošdami jaunuomenę kovai su priešais, neturime pamiršti ir amžino Lietuvos kaimo priešo — gaisro!

Sporto kronika

K. S. S. Lyga — Spielvereinigung O. Lyga — 3:4 (1:2). Klaipėdos sportininkai nemiega. Jie mėgsta nepertraukiamai treniruotis per ištisus metus. Atėjus žiemai nenutyla ilsėtis, bet atvirkišiai — rengia draugiškas rungtynes ir ruošiasi pavasario pirmenybėms.

Be nuolatinių kitų įvykstančių rungtynių, I. 12. buvo įvykusios draugiškos rungtynės tarp didžiausių favoritų —

Klaipėdos igulos ir vietos lietuvių sporto s-gos K. S. S. lygos ir vietos vokiečių Spielvereinigung'o Ober-lygos.

Šių dviejų komandų susitikimu sporto mėgėjai buvo labai susidomėję. Jau 14 val. aikštė prisirinko pilna žmonių. Vieni jų labiau domėjosi pačiu žaidimu, o kiti galutinomis išvadomis, nes dar jauna K. S. S. nė karto nebuvo Spielvereinigung nugalėjusi, o paskutinioji iš visų jėgų stengėsi išlikti nugalėtoja. Be to, čia dar be sportinės garbės pačios komandos ir publika maišo tautiškus jausmus. Iš to kyla jau ne vien sportinis, bet beveik ir tautinis rungtyniavimas. Per rungtynes viena publikos dalis palaiko vieną, o kita kitą pusę.

Šiose rungtynėse K. S. S. nustebino ne tik savo priešus sportininkus, bet ir jiems prijaučiančią publiką. Buvo laikas, kada K. S. S., išardžiusi priešų žaidimą, visiškai vyravo aikštėje ir buvo įmušusi didesnę golių skaičių. Bet... laimė dar pasiliko prie Spielvereinigung ir po poros netikėtų prasilaužimų rezultatus išlygino. Paskui didesnėmis jėgomis ėmė gintis ir K. S. S. nebegalėjo atsilyginti ir rezultatai liko 3:4.

Mačiusieji žaidimą ir pažįstantieji komandų jėgas, galvo įsitikinti, kad K. S. S. yra labai rimtas Spielv. konkurentas.

K. S. S. žaidė nepilnoj sudėty — su 2 atsarginiais, kurių vienas paimtas iš juniorų. I. J.

Aviacija. Pradėjus šalti, aviacijos kariai susidomėjo žiemos sportu. Prie ūkio kuopos įrengta gan patogi ir didelė čiuożykla. Kiekviena eskadrilė turi po keletą porų valdiškų pačiuų. Kadangi norinčių čiuožti yra daug didesnis skaičius, kaip pačiuų, tai tenka pasidalinti pakaitomis. Kai kurie kariai turi įsigiję ir nuosavas pačiužas.

V. p. B. Barkauskas.

Latvijos šaulių (aizsargų) kursai. Š. m. vasario mėn. 9 d. Daugpily prie raitelių pulko pradės veikti tam tikri kursai šauliams raitininkams. Kovo mėn. 1 d. prasidės kursai šaulių būrių (grupių) vadams. Į tuos kursus bus siunčiami iš aizsargų pulkų šauliai, kad jie papildytų savo kariškas žinias.

Austrų „Heimwehr'as“ stengiasi susilieti su kadro kariuomene.

Per pastaruosius „Heimwehr'o (kariškosios organizacijos) vadų su valdžios atstovais pasitarimus buvo pareikšta, kad „Heimwehr'as“ noris dalį savo narių pervesti į kadro kariuomenės eiles. Savo reikalavimą „Heimwehr'o“ vadai motyvuoja tuo, kad Austrija turinti mažiau kariuomenės, negu jai leidžia Versalio sutartis (30.000 žm.).

Didžiausias pasauly lėktuvas.

Italijos aviacijos fabrike statomas didžiausias pasauly lėktuvas. Jis bus 28 mtr. ilgio, o jo sparnai 47 mtr. ilgio. Lėktuvas turės 6 variklius po 1000 arklio jėgų kiekvienas. Galės pakelti 8.000 klgr. bombų. Lėktuvo greitis — iki 210 klm. per valandą.

Lenkija. Tautinio laivyno komitetas.

Lenkijoje prieš du metus įsikūrė „Tautinio laivyno komitetas“, kuris dabartiniu metu jau turi 560 skyrių su 200.000 narių. Savo veikimui išplėsti centrinis komitetas pradėjo organizuoti komitetus visose vaivadijose. Vaivadijų komitetai turės suorganizuoti apskrįčių, o šie pastarieji valsčių ir kaimų komitetus. Tikimasi, kad šių metų sausio mėnesį visi vaivadijų komitetai jau bus suorganizuoti.

Su kitur gyvenančiais lenkų išeiviais t. l. komitetas sudarė kontraktą ir tikimasi iš jų sulaukti žymių piniginių sumų. Iš šių sumų bus perkami tautiniam laivynui laivai. Jie bus pavadinti tų išeivių organizacijų vardais, kurių lėšomis bus įgyti.

Ligi šiol tautinio laivyno komitetas teturi įsigijęs tik vieną mokomąjį laivą „Pomorze“, kuriuo atlieka praktika civiliai jūrininkai.

Priešdujinių apsigynimo kursai gydytojams.

Lenkų Raudonojo Kryžiaus ir priešaviacinio ir priešdujinių apsigynimo sąjungos (L. O. P. P.) Varšuvos komiteto pastangomis atidaryti priešdujinių apsigynimo kursai gydytojams. Kursai truks 30 valandų. Į kursus įsirašė keliasdešimt gydytojų.

Kursai apie Dancigo koridoriaus klausimą lenkams.

Iš Varšuvos pranešama, kad Torne yra atidaryti kursai lenkų laikraštiniųinkams, kuriuose bus dėstoma, kodėl vadinamasis Dancigo koridorius, skiriantis Rytprūsius nuo Vokietijos, yra reikalingas lenkams. Tuose kursuose klausytojai bus mokomi kaip reikia atremti vokiečių tvirtinimus, jog koridorius turėtų būti lenkams panaikintas. Kursuose paskaitas laikys prekybos ministeris Kvietkovskis, buvęs prekybos ministeris Klarner ir daug kitų žymių lenkų vyriausybės žmonių. Taip pat bus plačiai dėstoma lenkų laivininkystės klausimas, kurs artimai surištas su laisvuju Dancigo miestu.

Lakūnas — automatas.

Anglai yra sukonstruktavę tam tikrą prietaisą, kuris pavadintas „lakūno padėjėjas“. Tai yra automatas, kuris ištisomis valandomis gali savarankiškai valdyti lėktuvą, skridamas nurodyta kryptimi. Automatas daug kartų buvo išbandytas ir jo pagalba, visai be lakūno dalyvavimo, buvo atlikti skridimai per 640 klm. atstumo. Dabar tokiais automatais aprūpinama anglų bombovežių eskadrilė.

Šių automatų kariška reikšmė gana didelė. Ateities kare, puolant tolimus priešo miestus, tokie prietaisai labai padės lakūnams, pašalindami bereikalingą jų nuvargimą ir įtempimą. Be to, šie prietaisai beveik išsprendžia sunkųjį skraidymo miglose klausimą.

Lenkų civilinė aviacija.

Lenkijoje yra iš viso 11 aeroklūbų, iš kurių 6 yra sudaryti studentų prie universitetų, tai vad. akademiniai aeroklūbai. Kiti 5 aeroklūbai yra didžiuose Lenkijos miestuose: Varšuvoje, Poznanėje, Katovicuose, Liubline ir Bialoje. Peritų metų pabaigoje, akademinė aeroklūbų iniciatyva, įvyko visų aeroklūbo atstovų suvažiavimas, kuriame įkurta bendra visos Lenkijos aeroklūbų sąjunga.

Veiklesni yra akademiniai aeroklūbai. Jie turi iš viso per 30 lėktuvų. Penki iš šių klūbų — Varšuvos, Krokuvos, Poznanės, Lvovo ir Vilniaus, savo nariams lavinti yra įsisteigę aviacijos mokyklas. Šiose mokyklose dabartiniu metu mokosi 77 studentai, kurie greitu laiku gaus lakūnų-turistų diplomus. Iki šiol šios mokyklos išleido 16 lakūnų. Vasaros metu akademiniai aeroklūbai atliko per 2.000 val. skraidymų.

Civilinė priešdujinių apsigynimo mokykla.

Lenkų priešaviacinio ir priešdujinių apsigynimo lyga (L.O.P.P.) Zoliborze ties Varšuva atidarė civilinę priešdujinių apsigynimo mokyklą. Čia gyventojai bus mokomi gintis nuo karo dujų pavojaus.

Kalbamoji lyga, be šios mokyklos, yra įsteigusi savo lėšomis aerodinamikos institutą, karo chemijos institutą, lakūnų ir aviacijos mechanikų mokyklas Lvove, Bydgošče ir kituose miestuose. Taip pat L.O.P.P. yra pradėjusi statyti dujų mokyklą.

Naujo tipo linijos laivai.

Amerikos Jungtinėse Valstybėse išdirbtas naujas linijos laivų tipas. Šio tipo linijos laivas bus palyginamai trumpas ir gana platus. Laivo greitis tebus 15—17 jūrų mylių (dabartiniai linijos laivai yra 20—25 jūrų mylių greitumo). Bet šis greitumas sumažinimas kompensuojamas žymiai sustiprintais šarvais ir priemonėmis prieš torpėdas ir bombas. Be to, visų kalibrų laivo pabūklai turės didelį pakilimo kampą, todėl galės šaudyti ir į priešo lėktuvus.

Amerikietės lankys Europoje žuvusius karius.

Amerikos Jungtinių Valstybių kongreso nutarimu per didįjį karą Europoje žuvusių karių žmonos, motinos, pamotės ir globėjos galės valstybės lėšomis aplankyti savo artimųjų kapus. Ekskursijos prasidės 1930 metų gegužės 1 d. ir truks ligi 1933 metų spalio 31 dienos. Valdžia apmokės kelionę ten ir atgal ir visas pragyvenimo Europoje išlaidas. Žuvusių karių našlės, kurios jau ištekėjo už kitų vyrų, šia privilegija pasinaudoti negalės.

Naujas vokiečių karo laivas.

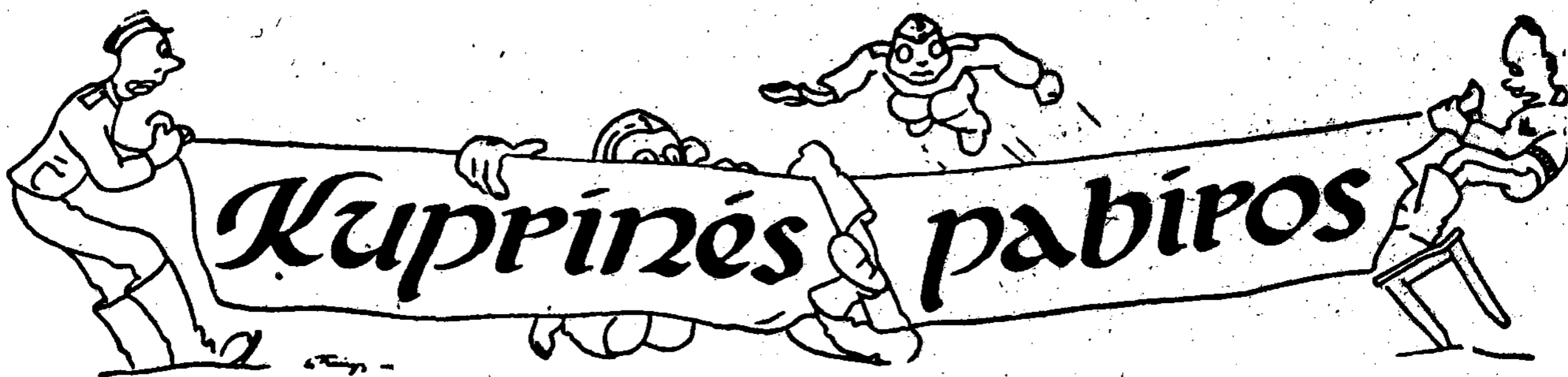
Šių metų sausio mėn. 15 d. nuleistas į vandenį naujas 6.000 tonų kreiseris „Kolonija“. Jis yra „Karlsruhe“ tipo ir užims vietą, išėjusio iš rikiuotės „Amazonkos“. „Kolonija“, turėdamas 40.000 arklių jėgų stiprumo motorus, gali išplėsti 60 klm. per valandą greitumą. Ginkluotas devyniais 15 cm. kalibro pabūklais, patalpintas šarvuotuose bokšteliuose.

Kaip lenkai mėto granatas.

Tarnopolyje lenkai, bemėtydami granatas, sunkiai sužeidė 3 savo karininkus ir 1 viršilą.

Vokiečių kariuomenės ryšių šunes su dujokaukėmis.

Sveikinu jus.

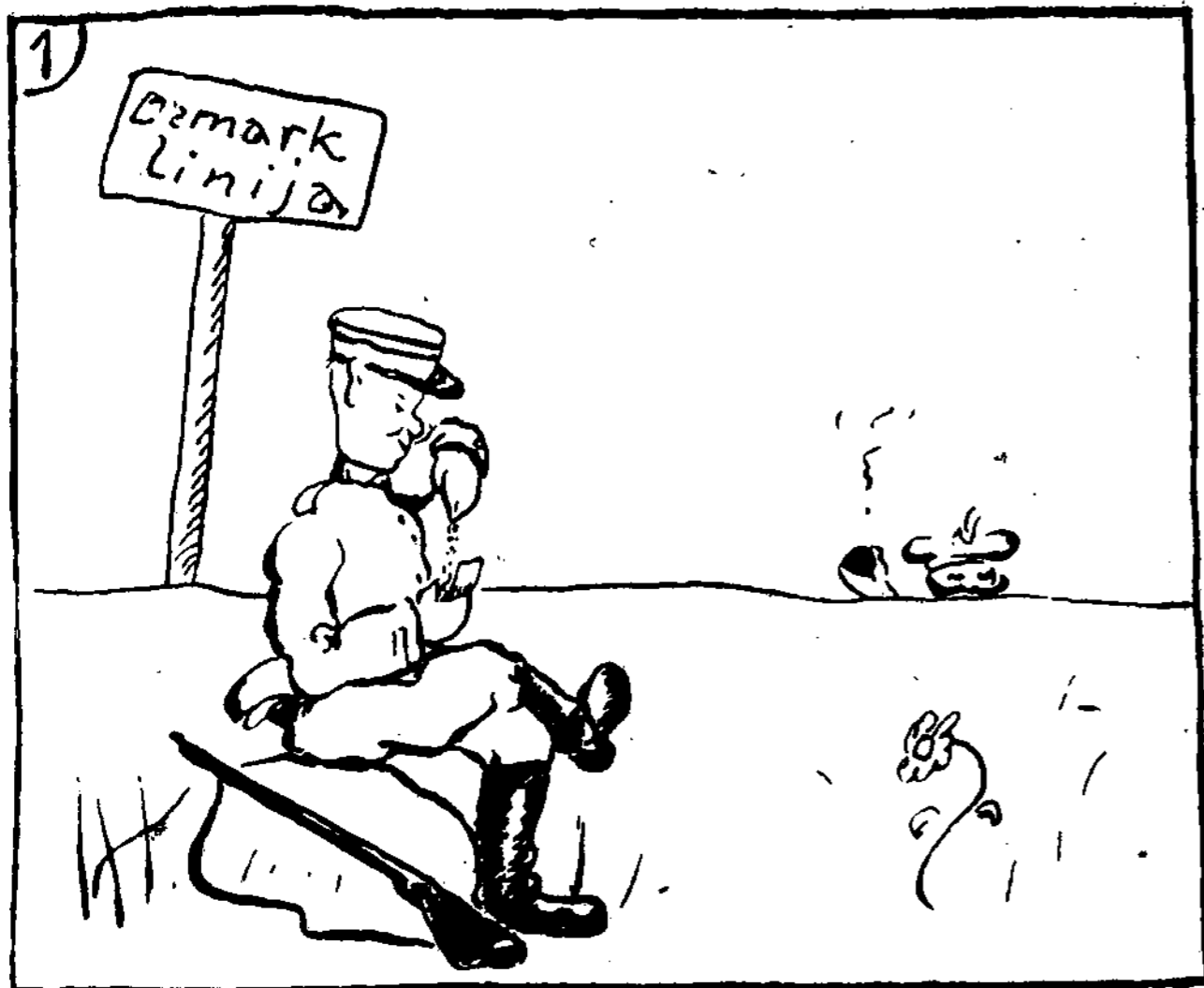
Sveikos gyvos pabirėlės,
Kokios jūs gausingos,
Kaip naujoko ašarėlės
Esate garbingos.

Kas tik į jus pasižiūri,
Akys sužaibuoja,
Taip norėtus prisiglausti,
Bet drąsos stokoja.

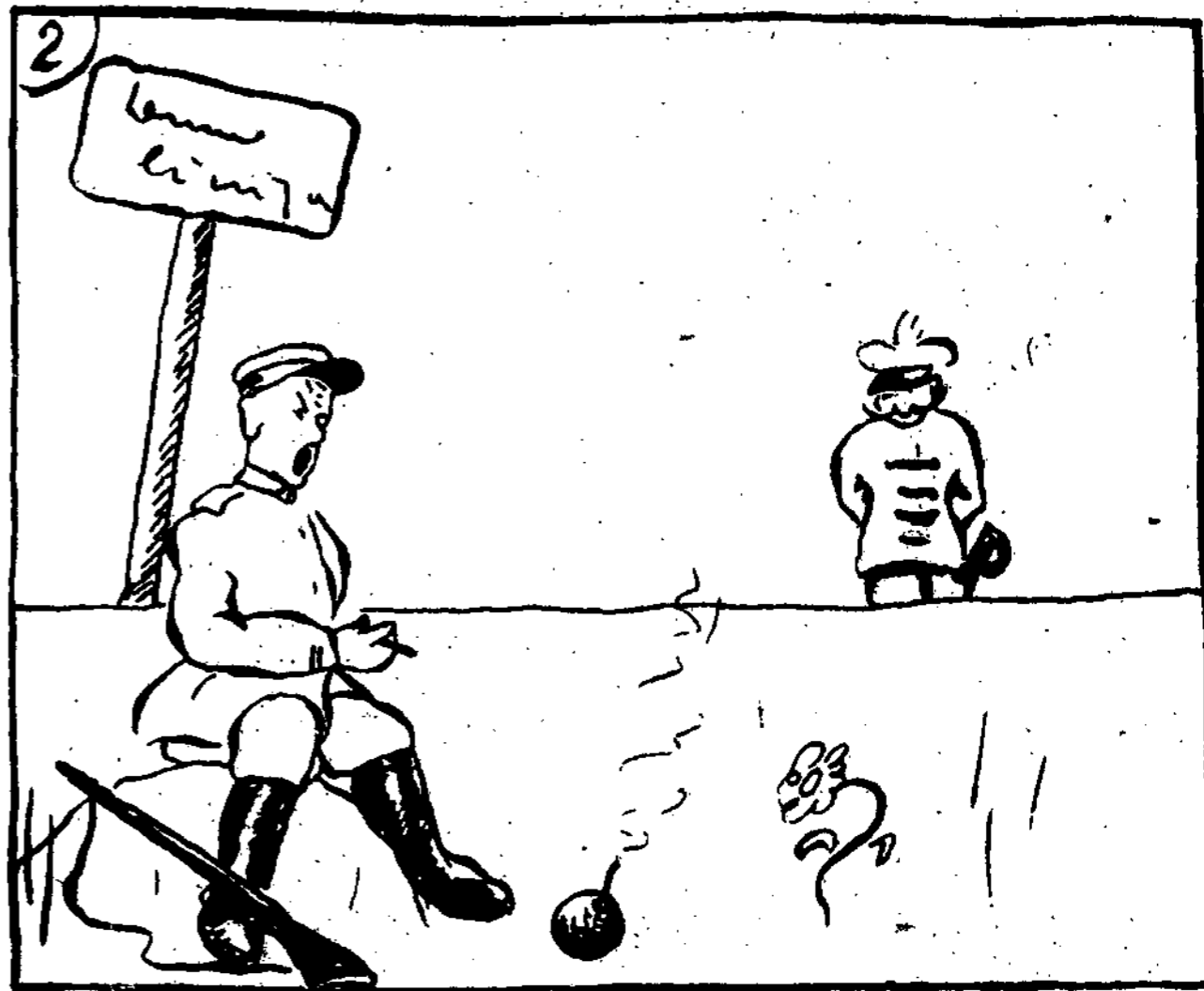
Ir ne vienas šaunią aki
Į jus vos atkreipia, —
Tuoju sustoja pažiūrėti,
Pabiros ką veikia.

Audry Duktė.

„Brolio“ patarnavimas.

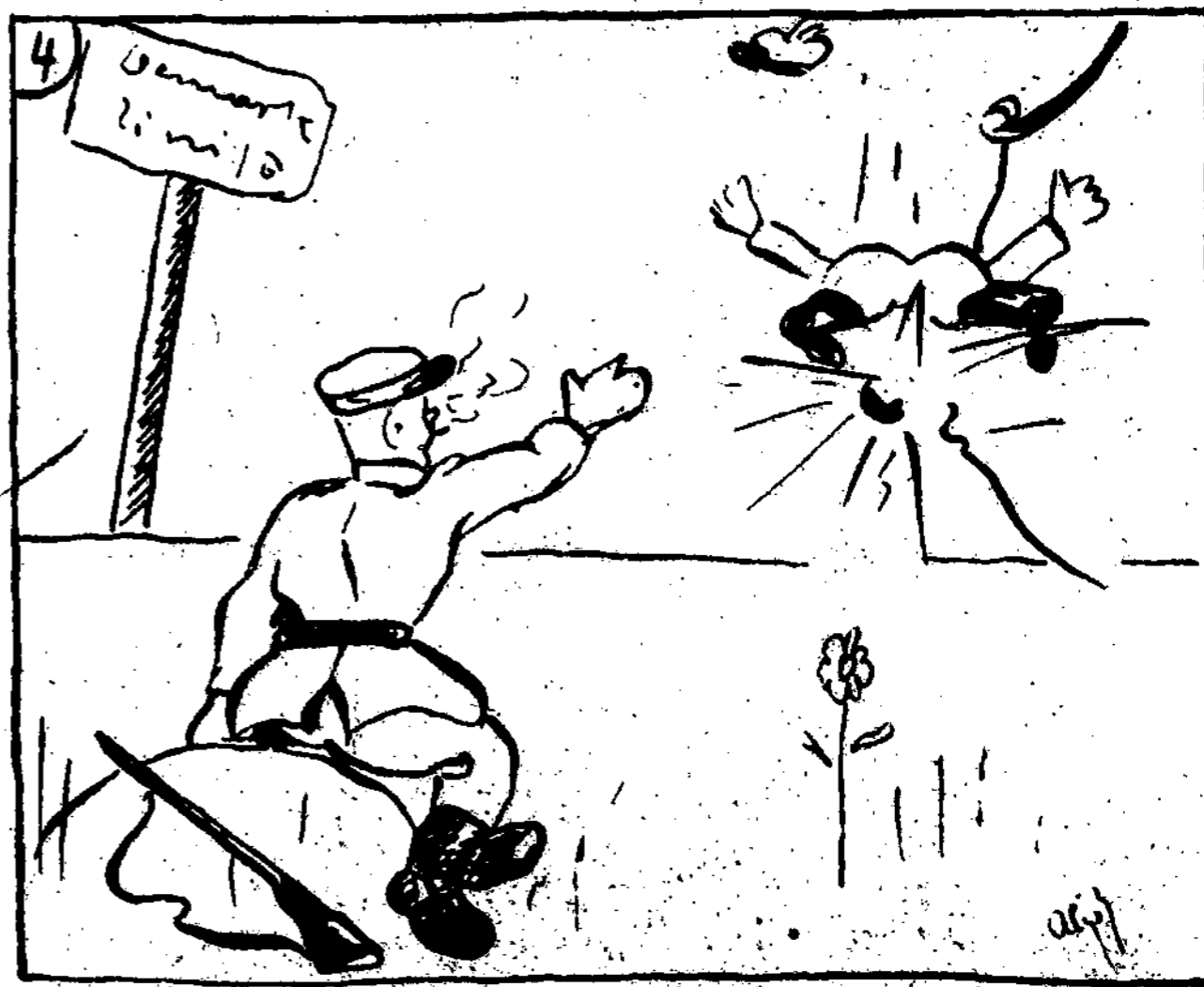
Štai, lietuvis, kad parūkius
„Papirosą“ baigia sukti.
Ūgi žiūri, kad degtukų
Nėr, — po šimts kalakutų...

Matė lenkas nuo kalniuko,
Kad „litvinas“ be degtukų.
Atsimaukęs konfederatką
Numetė „užsidegt“ granatą...

O „litvinas“ ją pagavo,
„Papirosą“ užliepsnavo.
Vieną kartą dar pasuko
Ir paleido lenkui „v d—ą“...

Ten suplyšo jo granata.
Nulėkė ir konfederatką,
Nutarškėjo ir šioblė,
Nes metė granatą ne žiopla.

Juoz. Flash.

Naujos knygos.

Aš deklamuojau! Deklamacijų knygos artistams ir vakarų rengėjams. Parinktieji lietuvių poetų eilėraščiai. Pirmoji knyga. Parinko Liudas Gira. Kaunas, „Spaudos Fondas“ 1929 m. 192 psl. 18×13 cm. Spausdino Akc. „Varpo“ B-vės spaustuvė.

Šioj knygutėj įdėta įvairių, labiau žinomų, mūsų senųjų ir naujų poetų 127 eilėraščiai, suskirstyti į 7 skyrius. Mūs kariai artistai ir vakarų rengėjai šia knygute maža tegales pasinaudoti, nes nėra ne vieno kariško eilėraščio. Šiaip knygutė daili ir užsibrėžtam tikslui naudinga.

Laiškai būsimajai sužadėtinei ir svetimai žmonai. Su Jeskės-Chojinskio prakalba. Parašė Mohortas ir Junoša. Išvertė ir išleido Sofija ir Stasys Dabušiai. Spausdinta Kaune, 5000 egz. „Šviesos“ spaustuvė, Jakšto gatvė, 2 nr. 1930 m. 152 pusl. Kaina 2 lt. 50 ct.

Siuos „Laiškus“ parašė du lenkų rašytojai — Julijonas Ochoravičius (Mohortas) ir Klemensas Jonuša, ir prieš 30 metų jie buvo išleisti Varšuvoje. Dabar turime jų lietuvišką vertimą.

Šie laiškai paličia vyro ir žmonos santykius. Tema labai sena, ir apie tai jau daugybė tomų prirašyta. Tačiau vis dėlto ji aktuali. Tos rūšies raštai jaunų ir senų mielai skaitomi. Be abejo, ir pas mus šios knygos turės nemaža skaitytojų. Ir kiekvienam pravartu jas perskaityti. Erotikos čia nėra. Gražiai apibūdintos šeimyninės vyro ir žmonos pareigos bei prievolės.

Vertimo kalba gal ir lietuviška, bet gana sunki. O ją apsunkina naujadarai (pav., *niekdžiugiškai, drauguolysta, dykbūvis, žibė, povyzis, omyne* ir t. t.) ir dzūkybės (*póstringauja, grutė, nuodžia* ir t. t.), kurios aukštaičiui ir žemaičiui visai nesuprantamos. Tiesa, vertėjai išnašose kai kuriuos nesuprantamus žodžius paaiškina, bet, deja, ne visus. Taipogi vertėjų rašyba savotiška, pav.: *apė* — apie, *esmiu* — esmi, *esu, liuterija* — loterija ir t. t.

Tačiau nežiūrint sakyty vertimo trūkumų, vis dėlto šie „Laiškai“ kiekvienam skaitytini. Jie tinka kareivių ir mokyklų bibliotekoms.

Knygos išleistos labai gražiai ir švariai — malonu į rankas paimti.

Petras Vaičiūnas. Laimės Gėlė. 2 veiksmy pasaka. „Spaudos Fondo“ leidinys, Kaunas. 1929 m. Kaina nepažymėta.

Vaikams reikia tam tikros, vaikiškos, literatūros. Ir todėl visų kultūringųjų tautų vaikučiai turi gana plačią savo literatūrą, kuri pilnai patenkina jų dvasinius reikalavimus, o tėvams ir mokytojams padeda juos auklėti. Deja, apie mūsų vaikų literatūrą to pasakyti negalima. Ji vos dar užuomazgoje. Ir tai daugiausia pas mus rašo vaikams tie, kurie savo literatūriniais gabumais visai nepasižymi. Tas labai klysta, kuris mano, kad vaikams literatūrą gali kurti bet kas ir jokių gabumų neturįs. Kaip atvirkščiai — vaikams ne kiekvienas gali rašyti.

Todėl tikrai reikia džiaugtis, kad vienas žymesniųjų mūsų rašytojų, poetas ir dramaturgas P. Vaičiūnas, ėmėsi rašyti vaikams. Iki šiol, galima sakyti, dar neturėjome nė vieno tinkamo vaikų scenai veikalėlio. Ir ši inscenizuota pasaka „Laimės Gėlė“ kaip tik užkišo didelę spragą. Praėjusių metų pabaigoje ji net porą kartų buvo vaidinama vaikams valstybės teatre ir turėjo didelio pasisekimo — patiko ne tik vaikams, bet ir suaugusiems.

„Laimės Gėlės“ turinys labai paprastas. Neturtingas berniukas Nalis nori tapti turtingu ir eina į mišką ieškoti laimės gėlės — paparčio žiedo. Ten jis susitinka su miškų karalium ir jo prašo duoti laimės gėlę. Bet karalius jos neduoda, o tik pašaukia papartį, kuris Naliui pasako: „Mokslas — tai vienintelis turtas, teikiąs laimės ir džiaugsmo“. O karalius priduria: „Kas nori būti laimingas, turi dirbti ir dirbti. Šviesa, mokslas ir darbas — tai laimės gėlė“.

Ši knygutė išleista labai švariai ir gražiai. Viršelis dvilinkas, papuoštas spalvotais J. J. Burbos piešinėliais ir daro visgi malonaus išpūdžio. Mokyklų ir kareivių bibliotekos turėtų ją būtinai įsigyti.

J. Laužikas. Mokinių savivaldybė. „Spaudos Fondo“ leidinys. Kaunas, 1929 m. 54 pusl. Kaina nepažymėta.

Pirmieji mokinių savivaldybės kūrėjai buvo amerikiečiai Gill ir Georg. Nemaža jų pasekėjų atsirado ir Europoje. Ypač mokinių savivaldybė patiko bolševikams.

Autorius perša mokinių savivaldybę ir mūsų mokykloms. Pasak jo, mokinių savivaldybės tikslas yra: 1) ža-

dinti ir ugdyti sociališkus instinktus harmoningai su individualiniais pradmenimis, 2) sunaudoti mokinių energiją produktyviai kūrybai, 3) lengvinti mokytojo darbą ir 4) mokyklos būklę padaryti mokiniams artimą.

Suprantama, pati mokinių savivaldybės idėja nėra bloga ir gal labai gera, tačiau didelis klausimas, ar mūsų mokyklos sugebės ją pritaikyti. Nuolatiniai mokinių streikai bei kivirčiai su savo mokytojais ir auklėtojais rodo, kad apie mokinių savivaldybės įvedimą mūsų mokyklose dar per anksti kalbėti. Mūsų mokykloms dar trūksta gerų mokytojų, drausmės ir tvarkos.

Ši knygutė liečia specialų klausimą. Todėl ji skaitytina tik tiems, kurie turi reikalo su mokyklomis. Kareivių bibliotekoms ji netinka.

Židinys. Literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiškojo gyvenimo mėnesinis žurnalas. 1 nr. 1930 — Vytauto D. metai, Sausis. Šio nr. kaina 4 lt. 96 pusl.

Jaunoji Lietuva. Mėnesinis tautiškosios moksleivijos žurnalas. 1 nr. 1930 Vytauto Didžiojo metai, sausio m. Atskiro nr. kaina 1 lt. 50 ct. 56 psl.

Linksmas „Vapsvos“ kalendorius 1930 m. „Naujo Žodžio“ b-vės leidinys. 80 pusl. Kaina 1 lt.

Švietimo Darbas. Mėnesinis švietimo Ministerijos žurnalas. 12 nr. 1929 m. gruodžio m. Šio nr. kaina 4 lt.

S. Minclovas. Lietuvos giriose (nukryžiuotieji) II dalis. „Dirvos b-vės leidinys. Kaunas — Mariampolė 1930 m. 110 pusl. Kaina 2 lt. 50 ct. (su kietais viršeliais 2 lt. 75 ct.).

V. Ruzgas. Gamtos metodikos pagrindai. „Sakalo“ b-vės leidinys. 1930 Vytauto Did. m. 200 pusl.

Jaunųjų pasaulis. Dvisavaitinis jaunuomenės žurnalas. 1 nr. 1930 m. sausio m. 15 d. I metai. Leidėjas ir redaktorius Juozas K. Beleckas. Redakcijos ir administracijos adresas: Kaunas, Ožėškienės g-vė 21 nr. Telef. 19—70. Metams kaina 5 lt. Atskiras nr. 50 ct.

Šis naujai pasirodęs laikraštėlis žada būti nepartinis ir nesikišti į politiką. Kelti tik visiems jaunuoliams rūpimus klausimus. Be to, žada šį tą įdėti ir iš kariuomenės gyvenimo.

Redakcijos atsakymai.

I. Markeliūnui. Už kiekvieną galvosūkiu sprendimą dovanos neskiriamos. Duodamos dovanos knygomis tik tada, kai jau baigiasi 15 taškų laimėjimo ratas. Gauna dovanas laimėjusieji I, II ir III vietas.

Karčiaus „Užjūrin sesė išlydėjus“, Alf. Pilvelio „Mylimoji“, J. Prakapo „Laisvė“, J. Dovydaičio „Vokietija“ netinka. Nedėsime.

J. A. Tamstos prisiūsto rašinėlio nedėsime. Jis per daug civiliškas ir nesąmoningas. Parašykite kariškomis temomis.

J. Ambrozaičiui. „Atsiminimai“ neįdomūs, o „Svečiai retenybėje“ negalima dėti dėl tam tikrų priežasčių.

Zuikiui. „Naujokas Zuikis“ netinka, nes jis nekariškas ir nejuokingas. Be to, siūsdamas redakcijai raštus, parašykite savo tikrą vardą, pavardę ir adresą. Be šių žinių redakcija straipsnių nedėda.

J. Ažuko „Zakazninkas“ ir „Pas panelę“, v. p. B. Barkausko „Kareiviškas suktinis“, san. virš. J. Paražinsko „Vaikų darželiai“ Alf. Dargio „Prie laužo“ ir „Mūsų malda“, Janulio-Janulevičio „Atsimenu“, Arijų ainius „Iš „Amžių pasakos“, „O, Vilniau!“, „Prisimink“ ir „Prisikėlimas“, Ant. Sležausko „Žūt ar laimėt“, Pasaulio bangos „Į Vilnių“, Ant. Sakalausko „Lietuvi, budėk!“ netinka. Nedėsime.

Jonui V. R. „Kareiviškos dienos“ netinka, nes tokia tema ir tokiais motyvais eilėraščių jau buvo. Reikia ko nors naujo duoti.

J. Ivinskui. Nematę Tamstos surinktos tautosakos sunku pasakyti ar ji tikrų ar ne. Prašome atsiųsti.

Sielos akordui. Eilėraščiai netinka. Vienas pavėluotas, o antras labai pesimistiškas.

A. Klevelandui. „Skiėpykime į jaunimo širdis tėvynės meilę“ netinka. Nors tema labai įdomi, bet visai neišplėsta. Galvosūkiu netinka.

St. Dedoniui. Tamstos eilėraščiuose labai daug kalbama apie praeitį ir beveik nereikšmingai. Daugiau reikia rašyti apie mūsų dabartį ir ateitį, iškeliant naujų idealų ir siekimų.

Audrų duktei. Du eilėraščiu įdėsim. Kiti silpni.

Nauji leidiniai.

Kultūra. Mėnesinis iliustruotas mokslo, visuomenės, literatūros populiarus žurnalas. 1 nr. 1930 m. sausio m. Atskiro nr. kaina 2 lt. 50 ct.

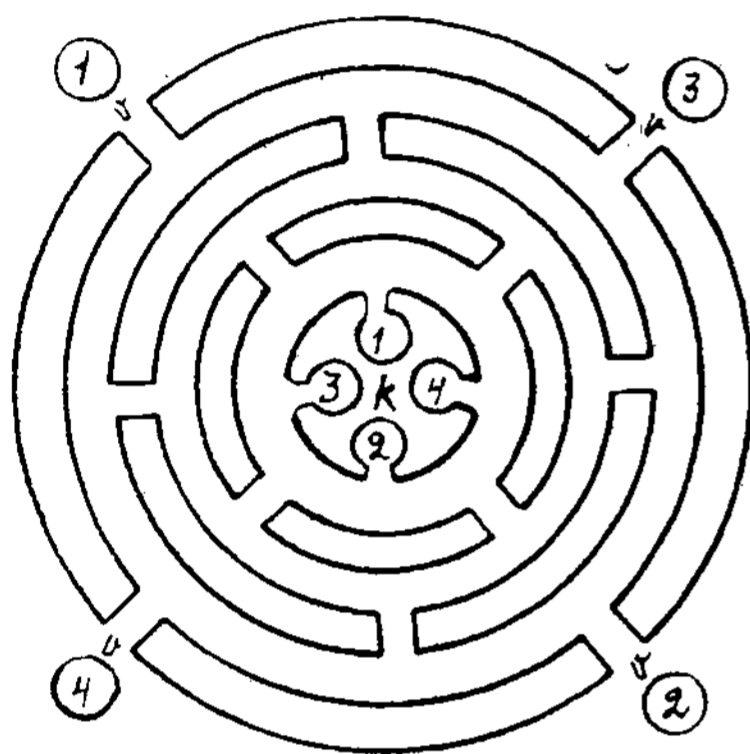
Meno Kultūra. Savaitinis meno kritikos žurnalas. 3(11) nr.

LIETUVIŠKI MARŠAI. 1. „Ei, pasauli, mes be Vilniaus nenurimsim!“ 2. „Nedėlios ryteli...“ 21 atskiram balsui. Dūdų orkestrui. Komponavo kapelmeisteris Br. Jonušas. Maršų orkestravimas pritaikintas ir mažam, 6—7 griežikų sąstatui. „Aukūro“ knygyno leidinys. Šiauliai, Vilniaus g-vė 179 nr. Kaina 8 lt.

Autorius savo žody pasisako, kad „Ei, pasauli...“ skiria Lietuvos kariuomenei, o „Nedėlios ryteli“ Lietuvos šauliams. Be to, primena, kad norintieji gauti papildomus orkestrui balsus, pav., I, II ir III trombonų, gali kreiptis pas jį (Šiauliai, 8 pėst. pulkas. Br. Jonušui), prisiųsdami už kiekvieną atskirą balsą po 75 ct.

Galvosūkis 6 nr.

(Vertinamas 1 tšk.).

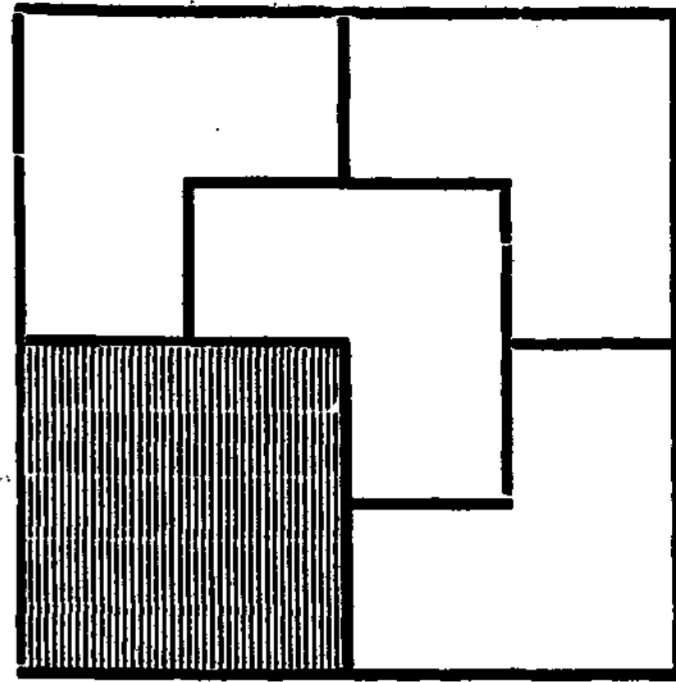
Prie 1, 2, 3 ir 4 išorinių vartų (V) stovi sargybiniai, atitinkamai iš 1, 2, 3 ir 4 kuopų. Kaip turi būti vedamos iš kuopų būstų (k) į sargybų vietas pamainos, kad jų keliai niekur nepersikirstų ir nesusisiektų?

Vilutis.

Galvosūkių 4 nr. sprendimas.

Gera išsprendė šie asmenys:

1) P. Šulcas (Novočebių km.), 2) D. Grigaliūnas (aviacija), 3) Kazys Lukaševičius (Klaipėda), 4) J. Docius (Kėdainiai), 5) j. p. B. Vaškevičius (ryšių b.), 6) Kazys Mikėlionis (Alytus), 7) I. Markeliūnas (Alytus), 8) Volkas Napoleonas (Kėdainiai), 9) Antanas Vasiliauskas (Šiauliai), 10) j. p. Jonas Maskaliūnas (Karo Techn. Št.), 11) Stepas Dovidonis (Kėdainiai), 12) eil. J. Jasinskas (1 oro esk.), 13) v. p. Kleiža (II k. ap. št.), 14) moksl. A. Šelmytė (Marijampolė), 15) eil. Ant. Bernotas (san. pusk. mok.), 16) Eug. Bakutis (aviacija), 17) v. p. Povilas Turčilauskas (4 oro esk.), 18) A. Baronas (aviacija), 19) V. Dargis (Kaunas), 20) J. Šukis (Lazdijai), 21) Myk. Osipauskas (Kaunas), 22) j. p. Vladas Čepurna (VI fortas), 23) Leonas Dmitrijevas (aviacija), 24) eil. Martynas Juknevičius (ryšių bat.), 25) Florijonas Tkačys (Kėdainiai), 26) j. p. Macijauskas (Karo Techn. Št.), 27) B. Rumša (VI fortas), 28) eil. M. Anteniškis (4 p. p.), 29) v. p. J. Paliulis (2 p. p.), 30) virš Stogevičius (2 art. p.), 31) V. Bartuška (Tauragė), 32) Ant. Purniškis (Rokiškis), 33) A. Stankevičius (Čekiškė), 34) St. Jazgevičius (Paviekiai).

Saugi vieta indėliams. Taupymo dėžutės, Visos bankinės operac.

Lietuvos Koperacijos Bankas
Kaunas, Laisvės alėja 62.
(Savi namai) Tel. 104, 746, 922.

„Karys“
jūsų draugas.
Tad ne tik skaitykit, bet ir platinkit jį!

Karių, šaulių ir moksleivių dėmesiui!

Jau išėjo iš spaudos
KIŠENINIS

KARIO KALENDORIUS

1930
METAMS

ilustruotas, 300 su viršum pusl., su atvaizdais.

Kalendoriuje yra daug įdomių straipsnių ir kiekvienam kariui, šauliui ir moksleiviui — patriotui, kaip būsimam Tėvynės gynėjui, žinotinų dalykų. Be to, yra Vytauto laikų ir dabartinės Lietuvos spalvuoti žemėlapiai, lėktuvų žemėlapiai ir lauko tarnybos statuto sutartiniai ženklai, lentelė apie kulų bei sviedinių pramušamąją jėgą, duomenys apie pasaulio valstybių kariuomenes, ištraukos iš kai kurių statutų ir t. t.

Pirkti galės: kariai — savo dalyse, šauliai — per savo būrius, o moksleiviai — per mokyklų bibliotekas, kurioms pasiūsti pavyzdžiai.

KAINA: Kariams ir šauliams — 1 lt. Knygynams — 2,40 lt., su kolenkoro virš. kar ir šaul. — 2,50 lt., knyg. — 4,40 lt.

Sukrauta

Vyr. Štabo Spaudos ir Švietimo Skyriuje (Kaunas, Nepriklausomybės aikštė).